Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 173 (16396) | 1983 оной июлиин 29, пятница | Сэн 3 мүнгэн

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

Манай совхозой ажалшад КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ эрхим ажалаараа хубитаяа оруулжа байнхай. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй дүнгөөр гүрэндэ мяха худалдаха түсэб 966 центнерээр, hүн—1406 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдэә.

Байгша ондошье ажал хэрэгүүднай hайн ябажа байна. Мяха болон hү гүрэндэ худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэбүүд болзорhоо урид дүүргэгдэә. Бүхы хүсэеэ элсүүлэн, эршэмтэйгээр ажаллаhанай ашаар үнгэрэгшэ хахад жэлэй туршада 1172 центнер мяха, 4337 центнер hү гүрэндэ тушаагдаа гэхэ гү, али мяха худалдаха түсэбөө 146 процент, hү тушаалгаяа 123 процент дүүргээбди. Энэ хадаа манай мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй горитойхон амжалта мүн.

Мяха худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэлгэдэ совхозой гурбадахи отделениин эбэртэ бодо мал шахан таргалуулгын бригада яhала хубитаяа оруулаа. Мал таргалуулан шахахадаа Хусаевтан болон Даниловтанай гэр бүлын звенонууд толгой бүхэнэйнь нэмэлтэ шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 750—800 граммда хүргэнэ. Манай эрхим тугалшад М. Д. Комиссарова, Е. А. Натоко, Н. Ж. Хартаева гэгшэд нэгэшье тугал гээлтэ хоролтодо оруулангүй, тобир тарганаар түлжүүлнэ. Адуушан Д-С. Л. Доржиев үнгэрhэн жэлэй дүнгүүдээр районой чемпион болоhон юм.

Могой-Горхоной болон Шартайн hү hаалиин фермэнүүд гансашье совхоз доторoo бэшэ, мүн район доторoo түрүү коллективүүдэй тоодо ябана. Түрүү hаалишад С. Д. Дашеева, С. Ж. Шармашкеева гэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбые долоон hараар уридшалан дүүргэә. Харин байгша оной түрүүшын хахадай дүүрэхэдэ, гурбан жэлэй түсэбые дүүргэгшэдэй тоо бүри олошоро. hаалишад Дарима, Евдокия Убушеевануудай, Любовь Голышева болон бусад hаамхай үнеэн бүриhөө жэлэй эхинhээ 1600 гаран килограмм hү hааба. Могой-Горхоной hү hаалиин фермые даагша, партиин райкомой бюрогой гэшүүн А. Д. Дашеева ажалаа эршэтэйгээр эмхидхэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Совхознай энэ жэлдэ гүрэндэ 2850 центнер мяха, 8000 центнер hү тушааха байнабди. Тиимэhээ үнеэн бүриhөө жэлэй туршада дунда зэргээр 2000 килограмм hү hааха, гүрэндэ тушаагдаха малай шэгнүүрые дунда зэргээр 350 килограммда хүргэхэ зорилго табинхайбди. Энээниие бэелүүлхын тула тэжээлэй бата бэхи үндэhэ hуури бэлдэхэ хэрэгтэй бшуу.

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЭН

1983 ондо тэжээл бэлэдхэлэй болон ургаса хуряалгын хүдэлмэриие амжалтатайгаар үнгэргэхэ тон шухала зорилгонуудые ажалай коллектив бүхэндэ зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэhэн байнабди.

Удаань бидэ бүхы нөөсэнүүдээ болон арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, ерэхэ малай үбэлжэлгын үедэ гүйсэд хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлдэжэ абахын тула дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абажа, район доторoo үргэн далайсата мүрысөөнэй үүсхэл гаргаабди. Энээниемнай партиин райкомой бюро болон райсоведэй гүйсэдком hайшааhан, хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэхые, нүлөөлхы социалис мүрысөө дэлгэрүүлхые уряалhан байна.

Дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудайнгаа ёhоор бидэ 24,5 мянган центнер бүхы түхэлэй үбhэ тэжээл, 7 мянга гаран тонно силос болон сенаж, 1,5 мянган центнер ногооной витаминтай гурил, 5 мянган центнер набшаhата тэжээл, 13 мянган центнер тэжээлэй ороо hо бэлдэхэ байнабди. Энэмнай условно малай нэгэ толгой бүхэндэ 11 центнер тэжээлэй единицэ хүртэхөөр арга олгохо байна.

Хараалhанаа бэелүүлхын тула бидэ тарялан болон сабшалангуудайнгаа үрэжэл hайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хээбди. Тэжээлэй ургамалнуудые тариха талмайе нилээд үргэдхөөбди. Тарялан болон сабшалангууд дээрэ, наг шэбхэ гаргагдажа, хүрьhэндэнь жэгдээр шэнгээгдээ, сабшалангууд борнойлогдоо, яhала hайжаруулагдаа. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэриие өөрынгөө ажал хэрэг hайн мэдэдэг, дүй дүршэл ехэтэй Д. Ж. Комиссаровай толгойлhон тэжээл үйлэдбэрилгын отряд хэжэ гараhан байна.

Бүтээhэн ажалаймнай хажуугаар май — июнь hарануудта хура бороон элбэгээр орожо, үбhэ ногооной болон тэжээлэй ургамалнуудай түргөөр ургахада ехээр нүлөөлбэ. Тиин hайн шанартайгаар, саг соонь үбhэ ногоогоо хуряажа абаха гээшэ эгээл шухала хэрэг болоно.

Мүнөө үбhэ хуряалгын 12 звено байгууланхайбди. Июль hарын эхээр эдэ звенонуудай хойно хойноhоо үбhэндөө жэгдэрэн орожо, зунай халуун хүдэлмэриин хаhа эхилээ. Витаминтай ногооной гурил бэлдэгдэнэ. Манда АВМ-0,65 түхэлэй агрегат тодхогдонхой юм. Удангүй силос болон сенаж дараха гурбан звено хүдэлжэ эхилхэ.

Тэжээл бэлэдхэл болон ургаса хуряалга дээрэ ажалаа түрүү онол аргаар эмхидхэхэ, түрүү технологи хэрэглэхэ гэжэ шиидээбди. Тиигэжэ тэжээл бэлэдхэлэй болон ургаса хуряалгын бүхы звенонууд нарядгүйгөөр хүдэлхэ гуримда оруулагданхай. Жэшээлхэдэ, тэжээл үйлэдбэрилхэ отрядаймнай гэшүүд өөрынтөө участок дээрэhээ абтаhан тэжээлэй hүүлшын дүнгүүдээр салин хүлhөө абаха болоно. Харин тэрэниие хуряахада туhалhан звенонууд хэдэн ажалайнгаа зэргээр хубитаяа абажа, гэшүүдэйнгээ дунда өөhэдынгөө hанамжаар хубааха юм.

Түрүү технологи тухай хэлэхэ болобол, мүнөө жэлдэ бидэ үбhэ сабшахадаа косилка-плющилкануудые хэрэглэжэ, үбhөө түргөөр хатаахабди, hайн шанартайгаар суглуулхабди. Рулонно прессээр үбhөө хашан суглуулжа, зөөхэдөө хог гээхэеэ болинхойбди.

Полинууд дээрэмнай ороо hо таряан нэгэ жэгдэ үдхөөр хүхэрэн ургажа, hанаа зүрхыемнай баясуулжа байнхай. Социалис уялгануудай ёhоор гектар бүхэнhөө 14 центнерhээ доошо бэшэ гэхэ гү, али бүхыдэнь 21 мянган центнер ороо hо таряа хуряаха байнабди. Эндэшье хамтын подряд нэбтэрүүлэнхэй. Энээнhээ гадна 1,5 мянган центнер овощ, 2 мянган центнер хартаабха ургуулжа, гүрэндөө тушааха хараалнабди.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдhээ үндэhэлэн ажалшадайнгаа дунда үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам нарижуулхабди. Ажалша коллективүүдтэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, туйлаhан амжалтаяа үшөө арьбадхан, манай урда табигдаhан зорилгонуудые гүйсэдөөр бэелүүлхэбди.

В. СЫРЕНОВ,
Түнхэнэй совхозой директор.

ЧАС БУХЭНИИЕ ХЭРЭГЛЭНЭ

Баргажанай районой Бодоной совхозой үбhэшэд хүдэлмэрээ үдэр бүхэндэ үргэдхэжэ байна. Эндэ hүүлэй хоёр үдэрэй туршада дүн хамта 400 центнер үбhэн hүрилэгдөө. Тус ажахын үбhэшэдэй звенонууд сэлмэг үдэрэй минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэн, ниитын адууhа малда элбэг хүрэхэ тэжээл нөөсэлхын түлөө оролдоно.

Николай Лукич Гаськовой даадаг коллектив тэжээл бэлэдхэжэ эхилhэн түрүүшынгээ үдэрhөө захалжа, хүдэлмэрээ эршэтэйгээр ябуулна. Тэрэнэй звеногой гэшүүд бултандаа шахуу залуушуул юм. Николай Лукичай хүбүүн Владимир эдэ үдэрнүүдтэ Совет Армиин сэрэгэй уялгата албанhаа ерэhээр лэ эсэгэтэеэ хамта ажаллажа байна.

Энэ звенодо хүсэд хүрэхэ трактор болон бусад оньhон техникэ гүйсэд үгтэнхэй. Үбhэшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй.

Тус совхозой үбhэшэд байгша ондо бүхыдөө 35 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэ уялгатай. Тэрэнээ заатагүй бэелүүлхэ байhандань батаар найдамаар.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ҮДЭРТӨӨ — 8 ТОННО

КС-100 түхэлэй комбайн жолоодоhон Иван Михалев оньhон техникээрээ тунга ногооной оёороор хиргуулна. Суслов түрүүтэй автомашинын жолоошод саб шагдаhан ногоо АВМ түхэлэй агрегадта шэрэжэ асарна. Үндэр баян ургасадаа урмашаhан үбhэшэдэй хүхюун согтой ажал эдэ үдэрнүүдтэ эршэдээ оробо.

Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоз жэл бүри үбhэ тэжээл ехээр нөөсэлдэг болонхой. Нёдондо тус ажахы, жэшээлхэдэ, сабшалангай гектар бүриhөө 27,6 центнер үбhэ сабшажа, түсэбтэ даабариая үлүүлэн дүүргэhэн байна. Эндэ газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэри жэлhээ жэлдэ улам hайжаруулагдана. Намар үбэлэй, хабар-зунай үедэ В. Ц. Бальжиновай толгойлдог лугомелиоративна отрядайхид тэрэ тоодо түрүү луговодууд Н. С. Черниговский, Б. Ц. Батуев, И. Ф. Суслов болон бусад ургаса дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулаад, мүнөө үедэ аша үрэеэ абажа эхилбэ бшуу.

Байгша hарын эхинhээ витаминтай ногооной гурил гаргадаг агрегат хүдэлгэгдэжэ захалаа. Үшөө 1976 ондо, «АВМ» агрегат хабсаргаhан Батор Шарапович Цыденов мүнөө жэлдэ тэрэнээ hэльбэн заhабарилаад, ахалагша машинистээр хүдэлжэ байна. Совхозой эрхим механизатор, Ажалай Алдар Солын III шатын орденто, коммунист Батор Шарапович түрүүшын үдэрhөө тус агрегадаа бүтээсэтэйгээр хүдэлгэнэ.

— Нёдондо 200 тонно ногооной витаминтай гурил бэлдээ бэлэйбди, харин мүнөө жэлдэ тэрэнээ 600 тоннодо хүргэхэ арга боломжотойбди,— гэжэ нүхэр Цыденов хэлэнэ.

Үнэхөөрөөшье, байгша ондо хаа хаанагүй ногоон hайнаар ургаа. Намаг налхитай газарай, ойн соорхойнуудай, таряалангай болон ойн захаархи ногооe гүйсэд дүүрэн ашаглаха зорилго энэ ажахынхидай урда табигдаа.

«АВМ» агрегадта хүдэлдэг бригадын гэшүүд сүүдхэ бүри 8 тонно ногооной витаминтай гурил гаргана. Бурхэгшье, бороотойшье үдэрнүүдтэ тэдэнэр ажалайнгаа эршые hуладхангүй хүдэлнэ.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

Мүнөө жэлдэ хүдөөгэй ажалшадай хүсэл оролдолгоор сабшалан, таряалангай ургаса баян. Эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй үбhэшэд ажалдаа жэгдэрэн оробод. Манай корреспондент Кабанскын районой Байгалай ОПХ-гай Закалтусска отделениин АВМ-эй звенодо хүрэжэ, тэрэниие даагша, КПСС-эй гэшүүн Н. Е. Никоновтэй хөөрэлдэhэн байна.

АЖАЛАЙ ЭРШЭ ҮШӨӨЛ hУЛА

Манай хөөрэлдөөн

Асуудал: Николай Егорович, ажал хэрэгүүд, хамта хүдэлжэ байhан нүхэд тухайгаа тобшохоноор хөөрэжэ үгыт?

Харюу: Бидэ АВМ-0.65 түхэлэй агрегадые энэ hарын арбан гурбанhаа хүдэлгэжэ эхилээбди. Мүнөө звенодомнай долоон гэшүүд, тэдэнэр хоёр халаан боложо хүдэлнэ. Нэгэдэхи халаанайхиднай үглөөнэй найманhаа үдэрэй дүрбэн саг болотор, нүгөөдэнь — дүрбэнhөө эхилээд үдэшын арбан хоёр сагта ажалаа дүүргэдэг юм. Хоёрдохи халаанда операторaap Иван Петрович Карпов ажалладаг. Звеногоймнай бэшэ гэшүүд залуушуул байха. Улаан-Үдын хэлхээ холбооной электротехникум дүүргэжэ ерэhэн Сергей Шевелев. Каменскын дунда hургуулиин hурагшад Григорий Черных, Сергей Карпов, Анатолий Шевелев гэгшэд ажалдаа яhала оролдосотой. Агрегадыемнай саб шагдаhан ногоогоор бэрхэ тракторист, коммунист Виктор Васильевич Вяткин хангадаг юм.

Сэхыень хэлэхэдэ. энэ жэлдэ ехэ унжагайржа байнабди. Түрүүшын үдэрнүүдтэ ажалай эмхиин hула дээрэhээ ажалнай бүтээсэ багатай байгаа. hүүлэй хэдэн үдэрнүүдтэл ажал хэрэгнай заhаржа, үдэрэй 5—6 тонно гурил гаргадаг боложо байнабди.

Асуудал: Та энэ ажалда хэр үнинэй хүдэлдэг гээшэбта?

Харюу: Би механизатораар хорин табан жэлдэ хүдэлөөб. АВМ-эй агрегадые мүнөө долоодохи жэлээ ябуулжа байнаб. Наhаншье ошожол байна, ерэхэ намар жара хүрэжэ, амаралтада гараха сагнишье дүтэлбэ. Энэ ажалдаа даданхайб. Үбhэ, ногоо хуряалгын үедэ ээзлүүдгүй эндээл ерэхэ дурамни хүрэдэг даа. Нёдондо жэлдэ гурба мянга гаран тонно ногооной витаминтай гурил бэлдээ бэлэйбди. Энэшье жэлдэ тэды шэнээниие бэлэдхэхэ арга боломжо бии гэжэ hананаб.

Асуудал: Тиигээ hаа үдэрэй арба гаран тонно витаминтай гурил бэлдэхэ болоно ха юмта. Танай бодоходо ажалыетнай эршэдүүлхын тула юун дуталданаб?

Харюу: Манай ажалда анхарал багаар лэ хандуулагдана гэжэ бодоноб. Мүнөө болотор бидэнэй урда табигдаhан зорилгонууд тухай, hайнаар ажаллаhанай түлөө тогтоогдоhон материальна болон моральна урмашуулганууд тухай хэншье дуулгаагүй. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулхал байгаа. Халуун эдеэ хоол хүдэлжэ байhан газартамнай бэлдэгдэжэ байбал, hайн бэлэй. Энэ жэлдэ гурил амhарталха саарhан мэшээгүүдээр дуталдаагүй hаа, ехэл урагшатай байха hэн. Мүнөө ажалаймнай эршэ үшөөл hула гээшэ, юрэдөөл, звеногоймнай гэшүүн бүхэн энэниие ойлгожо, хүдэлмэреэ саашань шамдуулхал болоно.

ТҮЛЭГТӨӨ ОРОНХОЙ

Эрхирэгhээ зүүлжээ гурбан модоной газарта нэмжыhэн үргэн нэлэнхы сабшалангай ногооной үдхэнөөр нэбшын гарашоод, hэбшээ hалхинда намхалзан, найган байхыень харахада, урмашан баясахаар даа. Эгээл эндэhээ холо бэшэхэнэ намаг болдогтой, шулуу шохойтой, шугы бургааhатай газарай ургасые тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, конторын, Соёлой байшангай, хүүгэдэй сад-яслиин, сомоной Соведэй хүдэлмэрилэгшэдhөө бүридэhэн гар хажууршадай звеногойхид ногоо сабшан унагаана.

— Инмэ газарта ургаhан ногооe түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Хэды тиимэшье hаань, манай хажууршад шадабаритай бэрхэ хүнүүд юм. Бидэ жэл бүри урдандаа сабшагдангүй орхигдошодог газарай ургасые хуряажа, сенажда гү, али ногооной витаминтай гурил гаргадаг агрегадта эльгээнэбди. Энэшье жэлдэ нигээд ажаллажа байнабди, — гэжэ Дабаатын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ В. Д. Цырендашиев хөөрэнэ.

Энэ звено мүнөө оньhон техникын абажа шадангүй орхиhон Дунда-Хоройн газарай ногооe сабшажа, хуряажа дүрбэдэхи үдэрөө болобо. Эдэнэр hүүлэй дүнгөөр бүхыдөө 5 гектар сабшалангай ногоо унагаажа, сенажай траншейдэ эльгээhэн байха юм.

Тэдэнэр байгша ондо СССР-эй Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитануудые оруулхын, тэрэшэлэн Эрхирэгэй совхозой адууhа малда элбэг хүрэхэ тэжээл нөөсэлхэ, Түнхэнэй районой Хужарай, Хурамхаанай районой Хурамхаанай сомоной Соведүүдэй республика дотороо гаргаhан үүсхэлые халуунаар дэмжээд, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые баталан абаhан байна. Энэ сомоной Соведэй харьяата газар дээрэ байhан айл бүхэн 5 центнер үбhэ, 5 центнер модоной набша намаа, халаахай, үрмэдэhэ бэлэдхэхэ, 2 сото газарта hуулгагдаhан огородой эдеэ харууhалха даабаритай юм. Эдэнэр бэлэдхэhэн тэжээлэй, хэhэн ажалайнгаа түлөө түлөөhэ абаха ёhотой. hайн шанартай продукци үйлэдбэрилhэндөө үшөө нэмэлтэ түлбэридэ хүртэхэ байна. Үшөө тэдэнэр намартаа совхозhоо үбhэ тэжээл худалдажа абахадань хамаагүй.

— hаядаа энэ харюусалгатай хаhада 22 гэрэй эзэн эхэнэр, 86 пенсионер, 150 hурагшад хабаадалсажа эхилхэнь. Харин мүнөө 52 хүн хүдэлжэ байна. Бухгалтер Татьяна Савельева, дүрбэдэхи отделениин механизатор Анатолий Сидоров. Буряадай хүдөө ажахын институтдай экономическа факультедэй студентнэр, манай ажахыда практикаяа гаража ябаhан эхир басагад Дарима, Санжидма Бальчиндоржиевануул. Улаан-Үдэ городhоо айлшан ерэhэн 10-хи классай hурагша Юрий Карпов гэгшэд hайнаар хүдэлнэ. Эдэнэрэй хажуур дабтаха хэрэгтэ ажалай ветеран, совхозой юристконсультант М-Д. С. Сандаков нилээд үүргэ дүүргэнэ. Энэ hарын 20-hоо августын 1 болотор тэжээл бэлэдхэлгээр габшагай ажалай арбан үдэрэй декадник соносхогдонхой. Тиимэhээ энэ хугасаа соо үбhэ бэлэдхэхэ түсэбэйнгөө 50 процентыень дүүргэхээр хараалнабди, —гэжэ совхозой директорэй орлогшо В. М. Шигнагаев хөөрэлдөөндэ оролсоно.

Манай ябаhан энэ үдэр тус звеногой гэшүүд зэлэ татан, даалгагдаhан газарайнгаа ногоо түлэг унагаажа байгаа hэн.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звеногой гэшүүд сабшалан дээрэ. А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.
Загарайн район.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ПЛАКАДАЙ ВЫСТАВКЭ

«Парти — манай үе сагай ухаан бодол, нэрэ хүндэ ба hэшхэл» гэhэн совет политическэ плакадай выставкэ Москвада, В. И. Ленинэй Түбэй музейдэ июлиин 27-до нээгдээ.

Уран зурагай искусствын хурса «хэлээр» тус экспозици ленинскэ партиин 80 жэл соо гаталhан баатар габьяата зам тухай хөөрэнэ. Совет засагай hаял тогтоогдожо байхада уран зурааша А. Апсидай бүтээhэн «Пролетарска диктатурын жэл», «Интернационал» гэhэн хоморой зурагууд экспонадуудай дунда байна.

Дотоодын болон уласхоорондын байдалай гол асуудалнуудаар КПСС-эй ажал ябуулга, аха дүү социалис оронуудай үрэ түгэс харилсаа холбоон плакадуудта харуулагданхай.

РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ойдо зорюулжа, «Плакат» хэблэлэй гаргаhан графическа хуудаhанууд нэгэ бүлэгтэ харуулагдана.

(ТАСС).

...ХЭЛШЭДЫЕ ...УНААР ДЭМЖЭЕ

...аа хаанагүй хура бороотой байжа, үбhэ ...яhала hайн. Ушар иимэhээ мүнөө жэлдэ ...малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэ... гүйсэд бии. Энээндэ хүдөөгэй ажалшад, ...ажалай хүдэлмэрилэгшэд ехэ найданги ...байна. Харин тиихэдэ hүүлэй үедэ нара... ...нүүд олошоржо хүн зоной урма баярые ...бэшье ха. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, ...олонхи колхоз, совхозууд үбhэ хуряал... ...ороод, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри ...ргэдэжэ, эмхи гуримтайгаар ябуулжа за...

...тосотой юм. Юуб гэхэдэ, байгаалиин жа... ...тэжээл бэлэдхэлгэдэ багахан хожомдоо, ...нжагайржа нобшороо hаа, сабшалангай ...ургамал хагдаржа, шэмэ шүүhээ гээдэг ...хамта тус асуудалаар энээхэн үедэ та... ...харюусалгатай ба хүндэтэй зорилгонуу... ...шье мартаха эрхэгүйбди. Тодорхойлон hа... ...ублнкымнай колхоз, совхозууд бүхыдөө ...hoo бага бэшэ үбhэ ба 211 мянган тон... ...хэхэ, 1251 мянган тонно силос дараха, ...нно витаминтай ногоон гурил татаха, 1980 ...а тэжээл суглуулан абаха түсэбтэй. Энэ... ...элэйхиhээ хэдэн зуугаад тонноор үлүү ...ды шэнээн хэмжээнэй тэжээл бэлэдхэхын ...саяа саг соонь гээлтэ хоролтодо оруу... ...им hайн шанартайгаар суглуулжа абаха ...лэ табигдаад байна. Тобшолон хэлэхэ... ...бнин малда гүйсэд хүрэхэ шанар hайнтай ...эдхэхэhээ шухала асуудал мүнөө байха... ...үбэ хуряалгада олон зониие хабаадуул... ...энэй районой арадай депутадуудай Хужа... ...ай сомоной Соведүүдэй абаhан дээшэлүү... ...лис уялганууд гүнзэгы удха шанартай. ...нуудай Хурамхаанай сомсоведэй харьяата ...hүүгшад 4445 центнер үбhэ, 1320 цент... ...мушэр, 1230 центнер набшаhата тэжээл ...тай. Мүн нимэрхүү тодорхой зорилго Ху... ...Совет урдаа табиба. Гадна эндэхи орга... ...ахи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, тэрэ... ...автомашинанууд ба мотоциклнуудтай хү... ...нер ногоо сабшажа, АВМ-үүдтэ тушааха ...уулха, үбhэ бэлэдхэхэ ажалые зүбөөр эм... ...сомоной Соведэй гүйсэдкомдо тусхай штаб ...эндэ хүн зоной суглуулhан ногооной хэм... ...энэ, ногоо зөөхэ, шэрэхэ транспортын бо... ...ала асуудалнууд шиидхэгдэнэ. Мүн үбhэ ...даагшадые худалдаа наймаанай, ажаhуу... ...жэ хангалгын, соёлой болон медицинын ...хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулаг... ...й звенонуудта арадай хиналтын бүлэгүүд ...й постнууд байгуулагдажа бэлэдхэгдэhэн ...шалгагдана. Ингэжэ тус Соведэй газар ...хүн зон абаhан уялгаяа амжалтатай... ...эхилээ. hүүлэй мэдээгээр ажалшадай хү... ...ад центнер үбhэн, ногоон, бэлэдхэгдээд бай... ...hайхан хэрэг хүдөө нютагуудта, hуурии ...халуунаар hайшаагдажа, үргэнөөр дэлгэ... ...хай. Саашадаа энэ хүдэлөөнэй аша үрэеэ ...харуулха байhаниинь лабтай. Бэшүүрэй, ...н, Сэлэнгын болон бусад районуудай ара... ...ай нютагай олонхи Соведүүд хүндэтэй ...баад, ажалайнгаа эршые улам шангадха... ...э жэшээ, Мухар-Шэбэрэй районой Суул... ...овет тэжээл бэлэдхэл дээрэ бултадаа нэ... ...эр хүдэлэе гэhэн уряа гаргаад, энэ шуха... ...э бүхы зоноо хабаадуулжа байна. Сове... ...л бэлэдхэлгын асуудалые хаража үзэhэн, ...буулгануудые хараалhан байна. Арадай де... ...маршье ажалтай байбал, 5 үдэр үбhэ ху... ...жаллаха даабаритай.

...ахаамнай районой Хамниин, Зэдын, Боо... ...-Первомайска сельскэ Соведүүд үргэн оло... ...бага бэшэ хүдэлмэри ябуулжа, олон тоото ...ряалгада эдэбхитэйгээр хабаадуулна. Ню... ...нарата сэлмэг үдэр бүхэндэ эртэ үглөөн... ...эшэ орой болотор сабшалан дээрээ хүдэл... ...эсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. ...жэ байhан коллективүүдые тоолохо болоо ...Тэдэнэй дүй дүршэлые шудалжа, олоной ...нэбтэрүүлхэ гээшэ нэн түрүүн коммунист... ...сурталай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй арюун ...үн.

...л бэлэдхэлгэдэ эльгээгдэhэн коммунист бү... ...ын хүдэлмэри ябуулхатаяа хамта, хүдэл... ...жалай журам нягтаар сахиха, шанарай тү... ...ргэтэй. Тиигэбэл тэрэ түрүү зэргэдэ яба... ...ээ амжалтатайгаар бэелүүлхэ болоно. ...унда соёл болбосоролой, ниитэ политиче... ...эрхилхэ; социалис мүрысөө эмхидхэхэ ...мүн лэ партийна организацинуудай, ком... ...гол анхаралда байха зэргэтэй. Инмэ шэн... ...шуудые коммунистнуудай эдэбхитэй ажал ...ээнүүдые ажахы бүхэнhөө дурдажа боло... ...тоодо Загарайн районой Хүрьбын туршал... ...ажахыда партиин гэшүүн Владимир Пав... ...ай, Онохойн совхоздо жнирэй коммунист ...лович Спиридоновой болон бусадай хүтэлбэ... ...нууд оролсоно.

...бэлэдхэлгэ—хүн бүхэнэй, бүхы зоной, бү... ...Тиимэhээ үбhэ хуряалгын, адууhа малай ...бэлэдхэлгын үедэ хүдөөгэй ажалшадта про... ...приятинуудай, албан эмхи зургаануудай ...ёhотой шефскэ туhаламжа үзүүлхэ ёhотой. ...ррайгүйсэдкомууд, нютагай Соведүүд мүн ...табиха зэргэтэй.

...та энэ шухала ажахын кампаниие эмхитэй... ...үргэн олониитын хамаг хүсэ шадал эл... ...даха талаар зарим тээ, тодорхойлходо, ...энгын, Хяагтын районуудай хэдэн Соведүүд ...шөөл хээгүй байhаар. Эдэ нютагай Соведүү... ...жын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд ...д ажал ябуулгаяа hайнаар эмхидхэжэ бира... ...совхозуудта нүлөө багаар үзүүлнэ, бодото ...ргэнэгүй. Энэмнай илангаяа тэжээл бэлэд... ...хаhада огто эбсэшэгүй, тэрээндэ дары түр... ...ха хэрэгтэй.

...эл мүнөө үедэ хүдөө нютагтамнай тэжээл... ...шолуулашагүй дайшалхы зорилго гэжэ бай... ...шолуулашагүй даабаринуудые бэелүүлхэ хэ... ...Соведүүд бодото туhаламжа үзүүлхэ, үр... ...арга боломжо ба хүсэ шадал элсүүлхэ ...эн КПСС-эй райкомууд, партийна эхин ор... ...ходо туhалжа, ударидажа байха уялгатай. ...ынгээ малда тэжээл ехээр бэлэдхэжэ, ерэ... ...үедэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрил... ...тушааха түсэбүүдээ болзор соонь дүүргэ... ...найдамтай.

...ЭЙ УЛААН-ҮДЫН ...КОМОЙ ПЛЕНУМ

...КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй ...ум болжо үнгэрөө. Тус пленум дээрэ пар... ...хоёрдохи секретарь Г. Д. Басаев «КПСС-эй ...ия (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые ...ар городской партийна организациин бэе... ...онууд тухай» элидхэл хэhэн байна. ...үзэмжэдэ табигдаhан асуудалые зүб... ...э КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи ...А. Антакшинова, локомотив-вагон заhа... ...одой партийна комитедэй секретарь А. Н. ...рмясопром» нэгэдэлэй консервын заводой ...П. Арбугаева, Зүүн-Сибириин түмэр замай ...отделениин начальник В. Н. Вовк, облсовпро... ...ь Л. Л. Болдонов, «Правда Бурятии» газе... ...ай орлогшо Э. И. Сосновская, Зүүн Сиби... ...тическа институдай ректор Д. Ш. Фролов, ...Улаан-Үдын городской комитедэй нэгэдэхи ...Н. Козлов гэгшэд хабаадаба. ...ПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи ...М. Беляков үгэ хэлэбэ. ...үбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаараа дэлгэрэнгы ...лан абаа.

Манай корр.

КПСС-эй ЦК-гай ИЮНИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ЭРИД ШҮҮМЖЭЛЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

Хэнэйшье мэдэхээр, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын, пропагандистска хүдэлмэриие хүгжөөлтэ түгэс социализмын усын эрилтэдэ гүйсэд хүргэхэ гэһэн гүн ехэ зорилго мүнөө манай парти коммунистнууд болон эхэ зэргэтэ хабаатай бүхы эдэбхитэдэй үмэнэ табина. КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленум дээрэ энэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаа, «шэнэ хүниие хүмүүжүүлэн бүрилдүүлхэ хэрэг хадаа манай гансашье гол зорилго бэшэ, мүн коммунис байгуулалтын заатагүй эрхэ нүхэсэл болоно» гээд тэмдэглэгдээ һэн.

Һаяхан КПСС-эй Хэжэнгын райкомой пленум дээрэ партиин ЦК-гай июниин Пленумэй ба КПСС-эй обкомой XII пленумэй шиидхэбэринүүдые үндэһөөр районой партиина организацин бэелүүлхэ зорилгонууд зүбшэн хэлэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Ц. Цыдыпов элидхэл хээ.

Үзэл сурталай, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань һайжаруулха талаар район дотор нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байһан тухай элидхэл дотор тэмдэглэгдэбэ. Энээнинэ баримталһан жэшээнүүдшье дурдагдаа.

Жэшээлбэл, һүүлэй жэлнүүдтэ ажал хэрэгтээ зохёохы ёһоор хандадаг хүдэлмэришэд, партиина үндэр харюусалгатай мэдэрдэг хүтэлбэрилэгшэд олоор ургаа гараа. Тэдэнэй тоодо совхозуудай хоорондын лесхозой директор Л. Ф. Нагаев, Дунда-Худанай дунда һургуулиин директор Ш. Г. Ширибон, Чисаанай совхозой директор И. Н. Рубцов болон бусад нэрлэгдэбэ.

Районой ажалша коллективүүдэй хоорондын социалис мүрысөөн үйлэдбэриин амжалта туйлалтын түлхюур болоно үгөө. Тэрэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ, продукциин шанар һайжаруулга хангагдана. Энэ мүрысөөндэ манлайда дабшаһан Худанай леспромхоз, жэшээлбэл, продукци худалдахаар хахад жэлэйнгээ түсэб 107 процент, районой тоһоной заводо — 103 процент дүүргэһэн байна. Барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин, Хэжэнгын карьерэй, заһабарилга-барилгын участогой коллективүүд мүн лэ түсэб, уялгануудаа гүйсэд бэелүүлээ. Районой совхозуудшье амжалтатай. Гурбандэ миха худалдаха хахад жэлэй түсэб сум дүүргэгдээ. Тиихэдэ Чисаанай, Загастайн, «50 лет Октября» совхозууд энэ түсэбөө тус тустаа 111, 115, 157 процентдэ хүргэһэн байна. Ажалай олон түрүүшүүл абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлжэ, ехэ амжалта туйлаа. Тэдэнэй дундаһаа Хүртэйн леспромхозой Х. Г. Зиганшин, Ю. А. Скиба, Худанай леспромхозой А. М. Арефьев, А. П. Шестаков, «Первомайский» совхозой ахалагша хонишон А. И. Федотов, Хэжэнгын совхозой ахалагша хонишон Ш. Б. Жалсараев, Чисаанай совхозой һаалишан Х. Д. Лубсандоржиева болон бусадые, Бурядай АССР-эй габьята барилгашан С. Х. Дашиевай толгойлдог барилгашадай бригадые нэрлэлтэй.

Промышленна предприятинуудта, совхозуудта экономическа һуралсал һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ экономико шудалалгын һургуулинуудта 1081 хүн һураха гараһан байна. Энэ һуралсал Хэжэнгын карьерта, Худанай леспромхоздо, «50 лет Октября» совхоздо яһала һайнаар эмхидхэгдэһэн.

Мүн партиина, комсомолой, политическэ һуралсалнуудые саашадань һайжаруулха талаар оролдолго гаргагдана.

Районой дотор олон агитаторнууд болон политинформаторнууд хүдэлнэ. Бүхэдөө 705 агитатор, 194 политинформатор, 35 лекторнууд хүдэлнэ, 44 агитколлектив тоологдоно.

Энэ мэтээшэлэн үзэл сурталай, пропагандистска хүдэлмэриин һайшаалтай дүнгүүд олон. Гэбэшье амжалта, туйлалтаараа һанаагаа амараад һууха бэшэ, харин гүйсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхэ, дутуу дундануудаа сэхэ шүүмжэлхэ, тэдэнээ дары усадхаха гээшэ коммунистнуудай заншалта уялга бшуу. Тиимэһээл нүхэр Л. Ц. Цыдыповэй элидхэл шүүмжэлхы, шэнжэлхы шэглэлтэй байгаа гээд тэмдэглэлтэй.

Жэшээнь, зарим хүтэлбэрилэгшэдэй һула, хангалтагүй хүдэлмэриин шалтагаанаар коллектив дотор журам һулададаг, ажалай үрэ дүн доошолдог байна гэжэ хэлэгдээ. Тиигэжэ районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй, харгы заһабарилга-барилгын управлениин хүтэлбэрилэгшэд Б. Ф. Топшиноев, С. И. Курикалов гэгшэдэй өөһэдөө журамгүй, архиншаа байһан хадань коллективүүдэйньшье ажал урагшатүйдэһэн байха юм. Тэдэниие хаража, мэдэжэл байһан аад, тэндэхи партиина организацинуудай саг соонь хэмжээ абаагүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Иимэрхүү, коммунистнуудай хүдэлмэри, журамые саг соогоо анхархагүй ябадал олохон партиина организацинуудта үзэгдэнэ. Тиигэжэ саг ү р г э л ж э а р х и дадаг, ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байһанайнгаа түлөө «50 лет Октября» совхозой ветеринарна техник Р. Б. Ямпилов партиһаа гаргагдажа, ажалһаа сүлөөлэгдэһэн, Чисаанай совхозой хонишодой бригадир А. И Ерёмеевтэ шанга донгодолго үгтэһэн байха юм.

Журам эбдэхэ, хуули буса ябадал гаргаха ушар олошорно. Энэ олонхидоо архидалгаһаа эхитэй. Тэрэнтэй тэмсэхэ талаар райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэри үшөөл һуладана. Архидалгатай эрид шанга тэмсэл ябуулха хэрэгтэ нийтын эмхинүүд һулаар хабаадуулагдана.

Мүн партиина, профсоюзай комитедүүдэй бүхы ажал ябуулгын гол шэглэл болохо социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэшье дутагдалнууд олон үзэгдэнэ. Зарим коллективүүдэй социалис уялганууд түсэбтэ даабаритайнь адли болошоһон байха юм. Энэмнай ёһын тэдысэ абтаа болоһон «уялганууд» бшуу. Мүн урмашуулгын хэмжээнүүд олонхи газарта бодомжологдонгүй, «байхын бараагаар» табигдашадаг. Мүрысөөнэй дүнгүүдые хэзээшьеб, үни болгожорхёод, согсолдог ушарнууд үшөөл бии. Иимэ эмхидхэлтэй коллективүүдтэ социалис мүрысөөнэй ямаршье ашаг үрэ үгэхэгүйнь мэдээжэ.

Экономическа һуралсалайшье талаар дутагдалнууд олоор тэмдэглэгдээ. Энэ һуралсал олохон ажахынуудта ажабайдалтай, ажахын эмхидхэлтэй нягта холбоотүйгөөр ябуулагдана. Хэшээлнүүдыньшье түлюураар үнгэрнэ, һонирхол үүсхэнэгүй гэжэ элидхэлшэ хэлэһэн байна. Мүн партиина һуралсалшье бүхы ажахынуудта мүнөөнэй гүйсэд эрилтэдэ харюусамаар ябуулагданагүй. Полит-һургуулинуудай, теоретическэ семинарнуудай хэшээлнүүд олохон лэ ушарта ёһын тэдыдэ, гүйсэд һайн бэлэдхэлгүйгөөр үнгэргэгдэнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, Хэжэнгын, «Первомайский» совхозуудта иимэ хэшээлнүүд хангалтагүйгөөр үнгэрдэг, һурагшадынь ямаршье конспектгүйгөөр ерэдэг байна.

Иимэрхүү шүүмжэлэлнүүд элидхэл соо олон байгаа.

Пленум дээрэ элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ Могсохоной совхозой директор А. Б. Бугатов, Хүртэйн леспромхозой директор Д. В. Волков, Чисаанай совхозой парткомой секретарь В. Д. Дугаров, Доодо-Худанай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. Б. Жамьянова, райпогой партиина организациин секретарь З. Б. Тунжинова, районой арадай судья Л. О. Урбаев, Чисаанай совхозой һаалишан Х. Ц. Буянтуева, арадай гэгээрэлэй таһагые даагша В. Ц. Дашинимаев, районой газетын редактор Б. Ц. Эрдынеев, райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо П. Е. Быков, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Цыренов гэгшэд хабаадаа. Үгэ хэлэгшэд, элидхэл тушаа партиина сэхэ сэгнэлтэ үгэжэ, өөр өөрынгөө коллектив дотор үзэл сурталай хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдадаг тухай, саашадаа бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд тухайгаа хөөрэһэн байна.

Д. ДАШИЕВ,
манай тусхай корр.

ЗАГАҺАШАД УРМАТАЙ

Туншалаг номин Байгал далайда дүтэхэнэ загаһа олзоборилдог гол үйлэдбэритэй Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз оршодог. Энэ ажахын түбхинэн һууринжаһан нютаг хадаа угаа зохид, үзэсхэлэн һайхан газар юм. Эндэ ажаһуугшад хэр угһаа загаһа бариддаг, энэ орёо мэргэжэлые тусгаар шудалһан зон. Үбэлшье болог, зунай зулгы хаһашье ерэг, ехэнхи сагаа далай дээрэ үнгэргэдэг, загаһа олзоборилгын хэрэгые табан хургандаал адли мэдэхэ баян дүршэлтэй болоһон минии нютагайхид амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай.

Тэдэнэр загаһа бариха хоёрдохи жэлэй түсэбтэ даабарие үлүүлэн дүүргээ. Гадна Большереченскэ загаһа үсхэбэрилгын заводой коллективтэ ехэ туһа хүргэдэг. Үнгэрһэн үбэлэй үедэ загаһа бариха түсэбтэ даабаряа үлүүлээ һэн. Энэ зунай эхеэр бороо орожо, шанга һалхин ходо боложо, омоли гүльмэдэлгэдэ һаад ушаруулаа. Гэбэшье колхозой загаһашад буруулһан сагай уларилһаа тунхаряагүй. Арга хургыень оложо байгаад, далай дээрэ гаража, гүльмэнүүдээ һанаһан газартаа татажа үрдеэд лэ байгаа.

Гүльмэ татан, уһа руу шэнгээн табигшадай звенонууд зоригтой бэрхээр хүдэлнэ. Илангаяа Николай Адунович Федоровой, Андрей Тыхеевич Антроповой толгойлдог звенонууд шадамар бэрхээр загаһашална гэжэ тэмдэглэлтэй. Ажалай Алдар Солын III шатын ордентэ, Кабанскын районно Соведэй депутат Н. А. Федоровой звено июнь һарада 207 центнер загаһа барижа тушаагаа. Ингэжэ һарын даабарие 173 процент дүүргэһэн байна. Ажалай үндэр бүтээсэ туйлаһан тус коллективтэ колхозой правлениин ба партбюрогой дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулагдаа һэн.

Звеное даагша Николай Адунович гушаа гаран жэлдэ загаһашанаар хүдэлнэ. Үбэлэйшье, зунайшье сагта загаһа бариха шадабаритай болоһон колхозник юм. Залуушуулые энэ орёо мэргэжэлдэ һургахын, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тула ехэ оролдолго гаргадаг. Тэрэ һурган хүмүүжүүлэгшэ гэһэн нэрэ зэргэтэй. Сугтаа ажалладаг нүхэдтөө шэнэ һонинуудые ходо дуулгажа, ушар удхыень ойлгуулжа ябадаг ёһо заншалтай. 1983 оной июнь һарада болоно үнгэрһэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудаар хэдэн дахин хөөрэлдөө хээ һэмби гэжэ хэлэжэ һуугаа һэн. Райсоведэй депутат һэн тула тэрэ Ранжурово тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулна.

Мүнөө нюль һара түгэсэжэ байна. Загаһа баридаг энэ звено үглөө бүхэндэ 10—15 центнер тарганшье, томошье омолитой онгосоор тамаран ерэжэ, далайн эрьедэ зогсодог гээшэ. 1983 оной зунай үедэ, июнь, июль һарануудта загаһа олзоборилхо түсэбөө болзорһоонь холо урид дүүргэһэн хадаа тэдэнэр урматай.

Баян дүршэлтэй загаһашан А. Т. Антроповой даадаг коллектив баһал ажалай һайн үрэ дүн туйлана. Июнь һарын даабарие 126 процентдэ хүргөө һэн, Июль һарын түсэб дүүргүүтэй байна.

Байгал далай дээрэ сагай уларилай хэды муу байгаашье һаань, загаһашад Борис Доржиевич Сотнич, Дмитрий Адунович Федоров, Сергей Бохидаевич Антропов, Леонтий Борбоевич Сотнич, Виктор Александрович Булсаев, ажалай болон дайнай ветеран Андрей Уландаевич Ханжеев болон бусад угаа зоримгойгоор хүдэлжэ байнхай. 25 — 30 жэлэй туршада далайн сэбдэг мүльһэн дээрэ гү, али онгосо хүмэрюулмэ долгин соо ажаллажа гараһан зон һэн тула Байгалай «абари зангые» урид шалан тааха, баллигайнь хаанахана сугларан байдагые мэдэхэ бэлигтэй болоһон юм бээз.

Олзон Маслович Антропов мүнөө жара наһатай болонхой. Гэбэшье үнөөхил залуу наһанайнгаа задарюулниие алдангүй, хүнгэн солбон гүйжэл ябаһаар. Тэрэ губшууршадай бригадые толгойлдог. Июль һарын тэн багаар 500 центнер омоли баринхай байгаа һэн. Тиигэжэ зунай хоёр һара соо загаһа олзоборилхо даабаряа дүүргэжэ шадаа.

Зунай һаранууд та загаһа бариха түсэбөө колхозоороо 150 процент болгохо байхабди гэжэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд хэлээ һэн.

Б. СОТНИЧ,
манай штатнабэшэ корр.
Кабанскын район.

Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой автоматна цех хадаа түмэр зам дээрэ аюулгүйе хангаха талаар гол цех гэжэ тоологдодог юм. Энэ цехтэ Зүүн-Сибириин технологическа институт дүүргэһэн Борис Тармаев мастераар хүдэлдэг юм. Комсомолец Борис Тармаев эрхимээр ажалладаг, коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат. Тэрээнэй хүтэлбэри доро хүдэлдэг Игорь Акишев дүрбэдэхи разрядай слесарь юм. Игорь ажалһаа һамшангүйгөөр Улаан-Үдын түмэр замай транспортын техникумэй дүрбэдэхи курс дүүргээ.

Залуушуул ингэжэ үйлэдбэриингөө, нийтын хэрэгтэ эдэбхи үүсхэл гаргажа хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Игорь Акишев Борис Тармаев хоёр ажал дээрээ.

В. ПЛУТТЫН фото.

НООҺО ТУШААН АБАЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

Нарин сэмбын комбинадай ехэ бартаа үүдэндэ дүтэлжэ ерэхэдэмнай, кузоваараа дүүрэн ноохотой тюгүүдые ашаһан машинануудые харабабди. Эдэмнай республикын ажахынуудһаа ноохо зөөжэ байһан машинанууд байба.

Нооһо тушаан абалгын цех. Эндэ ахалагша мастер, мүн цехэй начальнигай орлогшо Галина Ивановна Киселеватай түрүүн уулзабабди.

— Мүнөө үедэ республикымнай олонхи ажахынуудһаа, мүн Шэтын, Эрхүүгэй, Амарай областьнуудһаа «сагаан алтан» ерэжэ эхилэнхэй, — гэжэ тэрэ хэлээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Хяагтын районһоо 170 тонно, Сэлэнгын районһоо — 106, Зэдэһээ — 259, Бэшүүрэй, Хоринай, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй районуудһаа дүн хамта 200-гаад тонно нооһон асарагдаад байна. Тиихэдэ Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудһаа 2 мянга 600-гаад тонно нооһон мүнөөдөө абтаба. Мүн байгша оной январьһаа манай комбинадта Аргентинэһээ, Уругвайһаа, Австралиһаа 13 мянган тонно нооһон абтаа һэн гэжэ цехэй начальник Нина Васильевна Ключерева хэлэнэ. Нүхэр Ключерева аяар 1961 онһоо анхан «ПОШ» нэрэтэй фабрикада, залуухан басаган ябахадаа, эндэ хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Түрүүн юрын хүдэлмэришэн байһанаа, 1975 ондо цехэй начальнигаар томилогдоһон юм.

Цехэй начальнигай орлогшо Киселева Галина Ивановнатай кабинедһээнь гараад, уга салуу цех соогуур ябанабди.

— Цехтэмнай саг үргэлжэ 142 хүн хүдэлдэг. Зүгөөр нооһо тушаан абалгын үедэ 500-гаад хүдэлмэришэдые нэмэжэ абадаг гээшэбди, — гэжэ Галина Ивановна хөөрэнэ.

Шэтын областьһоо ерэһэн тюгтэй нооһые Алексей Макарович Клишинэй бригадын хүдэр, шамбай бэетэй хүбүүд сүлөөгүй буулгажа байба. Тус бригадын гэшүүд И. Солодухин, А. Вержековский, Е. Назаров, А. Хайруллин гэгшэд нооһо вагонһоо буулгаха үдэрэйнгөө даабарие хоёр дахин үлүүлэн дүүргэхэдээ, эндэ ерэһэн вагонуудые саг дарыдань ашаанһаань сүлөөлнэ гээшэ.

Эндэхи платформын талмай дээрэ хүдэлдэг мастернууд З. Е. Ешиева, Н. А. Кушнир гэгшэд буулгагдаһан тюк бүхэниие шэгнэжэ абана. Зарим тюгынь 90-һээ 120 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй.

— Эгээл мүнөө гэхэ гү, али нэгэ үдэрэй турша да Хяагтын, Улаан-Үдын, Загарайн, Сэлэнгын районуудһаа 146 тонно нооһон ерээд байна. Август һарын дүүрэтэр республикымнай ажахынуудһаа нооһо тушаалга түгэсхэхэ болоно, — гэжэ Н. А. Кушнир хөөрэнэ.

Н. ХАЗУЕВ.

«ВОЛГО-ДОН» ЭРХИМЛЭНЭ

ВОЛГОГРАД. Түсэбһөө гадуур шэнэ ургасын оооһо ашаһан түрүүшын машинануудые «Волго—Дон» гэжэ совхозно нэгэдэлэй таряашад һаяхан элеватор эльгээһэн байна. Гүрэнэй амбаарта 14 мянганһаа дээшэ тонно оооһо адхаад, область дотороо бусадһаа түрүүлэн түрүү ажахын ажалшад гүрэндэ оооһо худалдаха түсэбөө дүүргээ юм.

Энэ жэлдэ намарай оооһото ургамалнууд таряашадые баясуулаа: гектар бүриһөө 31 центнерһээ дээшэ оооһо хурлагдана. Эрдэм ухаанай заабаринуудта үндэһэлэн тараан ажал эрхилдэг болоһоной, ажалаа шэнээр эмхидхэһэнэй, тарилгын бүхы хүдэлмэриие эршэтэй, һайнаар ябуулһанай ашаар эндэхи таряашад иимэ үндэр баян ургаса хуряана бшуу. Хуряалгын халуун хүдэлмэриин үедэ комбайнернууд агрегадуудайнгаа бункернуудһаа халаан соо 60-һаа дээшэ тонно оооһо адхана. Механизаторнууд Н. Дорошко М. Чернов хоёр тус тустаа 6 мянганһаа дээшэ центнер оооһо сохёод байна. Оооһото ургамалнуудые хуряахынгаа хажуугаар оооһоной оньһожоруулагда м а л комплекснууд ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ һуури болохо хүрьһэ бэлдэнэ.

МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ ТҮШЭГЛЭН...

Республикын элдэб министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта, мүн партиина, совет, комсомолой организацинуудта һая болотор хүдэлжэ байһан 200-аад мэргэжэлтэд Яхадай АССР-эй совхозуудта ажаллахаяа хүдөө гараба.

Агроном, ветеринарна врач, зоотехник мэргэжэлтэй бүлэг хүдэлмэрилэгшэд Яхадай элдэб эмхи зургаануудай адли мэргэжэлтэй алба хаагшадта нэмэл бэшэгээр хандаа һэн. Тариан ажалда, мал ажалда орожо хүдэлхыень тэдэниие урялһан байна. Тэдэ мэргэжэлтэд мүнөө совхозой директорнууд, отделениие эрхилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд, бригадирнууд болонхой.

Шэнэ газарта ошоод хүдэлжэ байһан зарим хүнүүдтэй ТАСС-ай корреспондент уулзажа хөөрэлдэһэн байна. Тэдэнэр ингэжэ хөөрэбэд:

* * *

В. Кайгасов Верхоянска РАПО-гой начальник, Яхадай «Север» гэжэ агропромышленна нэгэдэлэй генеральна директораар хүдэлжэ байһан.

— Эгээл түрүүлэн агропромышленна комплекс хүгжөөхэ гэһэн зорилгодо хабаатай элдэб олон албан зургаануудай түлөөлэгшэдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ гэжэ оролдообди.

«Сельхозтехника», «Сельхозхимия», «Мясомолпром» гэжэ районно нэгэдэлнүүдэй, «Сельстрой» гэжэ оньһожоруулагдамал нүүдэл колонной хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта бидэ районой бүхы табан совхозые үйлэдбэриин техническэ талаар хангаха нэгэдэмэл түсэб табиһан байнабди. Тус организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд нэгэдэлэй соведэй бүридэлдэ ороо һэн.

Долоо хоноод түс соведэй гэшүүн планеркодоо сугларжа, үйлэдбэриин болон ажахые хүтэлбэрилгын асуудалнуудые хамтааран шиидхэдэг болонхой. Энэнь хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбарине һайжаруулха талаар дайшалхы хэмжээ саг дары абаха арга олгоно. Хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын шэнэ ёһо гурим һайн үрэ дүн үгэжэ эхилэнхэй.

А. Акимов «Тойбохойский» совхозой директор, урдандаа комсомолой Сунтарска райкомой нэгэдэхи секретарь байһан:

— Манай ажахыда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ эгээл орёо хүшэр асуудалнуудай нэгэниинь болоно. Малай ажахын ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын тусхай таһаг бии болгоо һэмди.

Совхоздо шэнээр байгуулагдаһан оньһожоруулагдамал тусхай бригаданууд энэ таһагай мэдэлдэ үгтэһэн байгаа. Һаалишадай үдэр үнгэргэдэг болонхой. Тэдэнэй ажал хүдэлмэриин дүн долоон хоног бүхэндэ гаргагдажа байдаг. Мүн малшадай гомдол, дутуу дундануудшье энэ үе соо хаража үзэгдэдэг.

Нуга сабшалан һайжаруулгын тусхай оньһожоруулагдамал колонно эмхидхэнхэйбди. Гансал байгша ондо бүртаг намагтай газар хатааһанай ашаар 600 гектар сабшалангай шэнэ газартай болохобди.

А. Рожкова Советскэ Союзай Герой, Ф. К. Поповой нэрэмжэтэ совхозой Техтюрскэ отделениин зоотехник:

— Табан жэлэй саана би техникум дүүргэжэ, зоотехнигэй мэргэжэлтэй болоо һэм. Урда тээнь — дунда һургуулияа дүүргэмсээрээ — һаалишанаар дүрбэн жэл хүдэлжэ, энэ мэргэжэлдэ ехэтэ дуратай болоһон гээшэб. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэйб. Техникум дүүргэмсээрээ, совхоздо хүдэлхөө ерээб.

Уданшьегүй нютагайхидни намайе сельсоведэй депутадаар, мүн гүйсэдкомой секретаряар һунгаа һэн. Арад зондо алба хэхэ, тэдэнэй этигэл найдалда хүртэхэ гээшэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг гээшэ бээз. Зүгөөр үйлэдбэри дээрэ хүдэлхэ гэһэн хүсэл һанааем татаһан юм. Партиин райком, арадай депутадуудай Мечино-Кангаласска районно Соведэй гүйсэдком минии хүсэл ойлгожо, зоотехнигээр дахин хүдэлжэ эхилээ һэм.

Манай гурбан фермын үхэр мал үүлтэртэ гэжэ тоологдодог. Тиимэһээ маанадта, малшадта ехэ эрилтэ табигдана. Малай түл шэлэлгэдэ, тэдэниие тоо бүридхэлдэ абалгада ехэ наряар хандадагбди. Юундэб гэбэл, манай фермэнүүд ганса һү ехээр абадаг бэшэ, мүн ондоо ажахынуудта һайн үүлтэрэй малай түл үгэдэг байна.

Манай хүдэлмэриһөө ондоошье ажахынуудай ажал дулдыдаха байна, тиимэһээ һайнаар тэдэниие хангаха гээшэ гол зорилгомнай болоно. Социалис мүрысөөнэй дүнгөөр район соогоо түрүүлжэ ябанабди.

* * *

Яхадай бүлэг олон мэргэжэлтэдэй республикын совхозуудта хүдэлхэеэ ошохо гэһэн һайн һайхан эдэбхи үүсхэл тушаа **КПСС-эй Яхадай обкомой секретарь И. А. Матвеев** ингэжэ хэлэбэ:

— Үйлэдбэри дээрэ гаража хүдэлхэ гэһэн Яхадай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүсхэлые партиин обкомой бюро һайшааһан байна. Мүнөө үедэ тэдэ бултадаа совхозуудта хүдэлжэ, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулаад, хорин табан мянгатанай шэнэ газар элдүүрилэгшэдэй алдарта заншалые тэдэ үргэлжэлүүлнэд.

Илангаяа малай томодхогдоһон районуудта тэдэниие даагшад олон олдоо юм. Республика соогоо мэдээжэ болоһон хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, дүршэлтэй эмхидхэгшэд тус үүсхэлые эдэбхитэйгээр дэмжэһэн байха. Совхозно үйлэдбэридэ ошоод байхадаа, тэдэнэр бултадаа шухала һалбаринуудые даагшад болонхой.

КПСС-эй обком партиин XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982

ҺҮНЭЙ ША... ҺАЙЖАРУ... АРГА Б...

Малай үбэлжэлгын түгэсэһөөр эгсэ хоёр һара үнгэрөөд байна. Зунай бэлшээриин энэ хоёр һарын туршада районой ажахынууд сагаан эдеэ элбэг ехээр үйлэдбэрилхын тула арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ захалһан байна. Жэшээлбэл, үнгэрһэн хоёр һара соо һү һаали нёдондоной энэ үеынхиһөө горитойхоноор дээшэлээ.

Республикын ниислэл хото — Улаан-Үдэ город шадар оршодог районоймнай 16 ажахын арбан нэтэниинь зунай һаранuудта һү һаалияа дээшэлүүлжэ захалһан байна. Илангаяа «Заветы Ильича», Калининай нэрэмжэтэ совхозуудай, «Советская Россия», «Дружба» колхозуудай һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд нёдондоной энэ үеынхиһөө ехэ һү һаагаа. Үнеэдэйнгээ һү шэмые эрид дээшэлүүлдэг «Заветы Ильича» совхозой һаалишад байгша онойнгоо хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэһэн байна.

Гэбэшье үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхын хажуугаар продукциин шанар һайжаруулха эрилтэ бүримүһэн бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй байгаа. Теэд энэ үе соо һүнэй шанар һайжаруулха гэхэ гү, али эрхим шанартай продукци гүрэндэ худалдаха талаар олохон ажахынуудта эрид хубилалта болоогүй байһаар.

Һүүлэй һаранuудта районой зарим ажахынууд бага тоһолигтой һү гүрэндэ тушаажа, ехэхэн хохидолдо ороно. Мүнөө үедэ оройдоол гурбан ажахы гэхэ гү, али «Советская Россия» колхоз, Оронгын, «Сэлэнгэ» совхозууд ГОСТ-ын эрилтэдэ хүрэмэ шанартай продукци бэлэдхэлэй пунктда оруулна. Хэрбээ апрель һарада табан ажахын тушааһан һүн тоһолигоор ехэ гэжэ абтаһан һаа, мүнөө продукциинь шанар доошолонхой. Илангаяа Ивалтын ОПХ-гай, «Искра» колхозой һүн тоһолиг багатайгаар тушаагдадаг болоо. Тэрэшэлэн Калининай нэрэмжэтэ, «Заветы Ильича», «Пригородный» совхозууд, хүдөө ажахын техникумэй һуралсалай ажахы урда мэтэ бэлэдхэлэй пунктда муу шанартай продукци эльгээһэн зандаа.

Юрэнхы дээрээ һүнэй шанар тушаа онсо тогтожо хэлэлтэй. Мүнөө үедэ районоймнай ажахынууд һаагдаһан бүхы һүеэ гол түлэб хоёрдохи сортоор тушаана. Тусхайлбал, үнгэрһэн хугасаа соо һаагдаһан һүнэй гурбанай хоёр хубиһаа ехэнь хоёрдохи сортоор сэгнэгдэһэн байна. Тиихэдэ үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин 10 процентнь ямаршье сортын сэгнэлтэгүйгөөр, муу шанартайда тоологдожо абтаа юм. Хэрбээ колхоз, совхозууд, һуралсалай ажахынууд эды ехэ һүеэ хоёрдохи сортоор тушаабал, 30 мянган түхэ...

ҮШӨӨ ЕХЭЭР ҺАА...

Хэжэнгын районой «Первомайский» совхозой һаалишад энэ жэлдэ ехэ һүнэй түлөө тэмсэжэ байнхай. Тус ажахын хоёр фермын һаалишад жэлэй эхиһээ хойшо социалис мүрысөө эмхидхэн хүдэлмэрилһэнэй ашаар хахад жэлэйнгээ түсэбые аяар июниин 9-дэ дүүргээ юм. Тиигэхэ зуураа, тэдэнэрэй һааһан һүнэй шанар нилээд һайжарһан байна.

Жэлэй эхиһээ хойшо районой тоһоной заводто асарагдаһан һүнэй 87,8 процентынь нэгэдэхи сортоор абтаһан ушар хэлээшыемнай...

...БАН ЖЭЛЭЙ БАТА ДАБШАСА

1983 оной түрүүшын хахад жэлдэ Буряадай АССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

...ССР-эй ойн баярай жэлдэ арадай ажахын ...хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа эко... соёлой саашанхи хүгжэлтэ түйдаһан бай... ...й түрүүшын хахадта гол түсэбтэ даабари... ...ряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе үгтүүлан ...ые уялганууд сүм дүүргэгдэв.

...МЫШЛЕННОСТЬ

...лдаха та... түсэб 102 ...гдээ. Нё... ...дэхи ха... ...а, промышл... ...хэмжээн ...ргаа. ...Р-эй Ми... ...ёлой мэдэ... ...стиин про...дукци худалдаха түсэб 103,8 процент дүүргэгдээ, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, товарна продукциин хэмжээн 4,9 процентээр ургаһан байна.

Нёдондо жэлэй нэгэдэхи хахадтай сасуулхада, удаадахи һалбаринуудта үйлэдбэриин хэмжээнэй ургалта иимэ:

	1983 оной нэгэдэхи хахадай үйлэдбэриин хэмжээн 1982 оной нэгэдэхи хахадта процентээр
...э хүсэн	111
...ги	106,1
...э ба металл болбосоруулга	103
...о болбосоруулгын болон ...ланай промышленность	109,4
...риалнуудай промышленность	107,
...шленность	119,5
...омышленность	102,6
... болон холимог ...шленность	107,3
... промышленность	102,8

...он Улаан... ...айонууд гү... худалдаха ...1983 оной ...барануудай ...шленна про... ...үнэ сэн доо... ...олзо дохо... ...б дүүргэг... ...н 126 пред... нормативна ...р сэгнэгдэ... ...тинууд нор... ...продукциин ...э 103,2 про...цент бэелүүлээ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, иимэ продукциин хэмжээн 6,2 процентээр дээшэлһэн байна.

Зарим министерствэнүүд, үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд, предприятинууд болон управленинууд продукци (нормативна) сэбэр) гүрэндэ худалдалгын түсэбэй дүүргэлтэ, үйлэдбэриин ургалтын эршэ болон ажалай бүтээсын талаар иимэ дүнгүүдтэй:

	1983 оной нэгэдэхи хахадта нормативна сэбэр продукци худалдалгаар түсэбэй дүүргэлтэ	1983 оной нэгэдэхи хахад 1982 оной нэгэдэхи хахадта процентээр: Үйлэдбэриин хэмжээгээр	Ажалай бүтээсын талаар
...управлени	102	111	109,7
...заһабарил...	101,1	100,8	101
...» завод	111,2	119,9	124,9
...завод	104,5	112,3	108,7
...» нэгэдэл	101,8	121,3	110,8
...нэгэдэл	103,2	103,6	106,6
...колозно... ...инат	109,1	140	133,1
...нтын завод	102,9	104,7	104
...цементнэ ...од	107,4	108,7	105,3
...н» нэгэдэл	103,2	107,4	104,8
...түмэр хэрэг... ...д	102,8	103,3	100,5
	104,3	119,1	113,3
...комбинат	101	121	120
...дар трикотаж ...рика	81	105,2	114,7
...промышлен...а	100,7	103,1	114,1
«Бурмясо-...	103,2	107,9	115,1
...ленностиин	103,6	109,1	109,5
...м» нэгэдэл ...СР-тэ)	108	96,7	95,1
...техникэ	102,1	97,4	95,5
...онт» нэгэдэл	102,3	96,7	94,6
...родуктнуудай	101,1	107,3	106.1
...графиин бо... ...алдаа наймаа... ...рэнэй комитет ...СР-эй Министр... ...эй мэдэлэй ...ть ...о	101	102,8	102,7
	103,8	104,9	105,3
...ромышленнос...ство	102,2	101.4	98,5
...ышленностиин	102,1	106,8	102,4
...ышленностиин	111,4	110,4	111,4
...териалы»	108,4	102,5	106
...ажахын мини...	105,2	102,4	107,6

...ай продукци ...р хахад жэл ...он түхэригтэ ...түсэбөөр ха... 6,8 процен...аһан байна. Иимэ продукци гаргалга үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 10,4 процентээр дээшэлээ.

Эрхим шанарай продукци үйлэдбэрилгэ:

	1983 оной нэгэдэхи хахадта үйлэдбэрилэгдөө	1983 оной нэгэдэхи хахад 1982 оной нэгэдэхи хахадта процентээр
...шэ хүсэн (млн. квт-ч)	3646	103,7
...втомат хэрэгсэлнүүд, ...частьнууд (млн. түх).	6,3	112,6
...ал металл зүйлнүүд (мянган тонноор)	13,8	121,6
...материалнууд хамһабарилга ...гээр (мянган кубометрээр)	364,7	103,4
(Хахад целлюлозотойгоор) (мянган тонноор)	60,3	130,8
...түсэбтэ тонно	60,3	—
...ан тонноор)	53,3	123,4
...түсэбтэ тонно	53,3	—
...рписэ (млн. штук)	63,9	103,1
...ал түмэр-бетон хэрэгсэл... ...етальнууд (хамһабарилга ...дгүйгөөр) мянган куб. м.	87,2	114,
...(млн. дүрбэлжэн м.).	8,1	123,3
...ооһон (мянган тонноор)	10,6	124,4
...бүд (мянган дүрбэлжэн м.)	1394	100,5
Гадар трикотаж (мянган штук)	1617	111,9
Дотор трикотаж (мянган штук)	1130	99,8
Оёдолой промышленностиин продукци болбосоруулгын нормативна үнэ сэнгээр млн түхэригөөр	4,1	97,4
I категориин Мяхан, субпродуктнуудтайгаар (мянган т.)	8,5	108,
Һүнэй продукци (мянган тонно)	38,4	107,7
Хилээмэн, хилээмэнэй зүйлнүүд (мянган тонно)	32,6	99,1
Кондитерскэ зүйлнүүд (мянган тонно)	11,7	101,5
Макароной зүйлнүүд (мянган тонно)	3,3	104,6
Гүрэнэй нөөсын холимог тэжээл (мянган тонно)	116,4	93,6
Мебель (млн түхэриг)	7	101,6
Хубсаһа угаадаг машинанууд (мянган штук)	103,6	109,8

Республика дотор арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараан 299 миллион түхэригтэ, ажаһуудалай хэрэглэмжын эд бараан 28,6 миллион түхэригтэ гаргагдаа. Энэнь нёдондо жэлэй энэ үеынхиһээ 11 процентээр дээшэ байна.

Электрын эршэ хүсэ, приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд болон тэдэнэй запчастьнуудые, мал ажалай ба тэжээл бэлэдхэлгын машинануудые, хюрөөдэмэл материал, барилгын хирпиисэ, шифер сонхын шэл, нооһон бүд, дотор трикотаж хубсаһа, оёдолой промышленностиин продукци, загаһанай продукци, малай тоһо, сагаан эдеэ, гурил, кондитерскэ болон макароной зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Үйлэдбэриин зарим нэгэдэлнүүд болон предприятинууд продукци худалдаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые хямдаруулха талаар түсэбтэ даабаринуудаа дүүргээгүй үлэһэн байна. Мүн баталһан хэлсээнүүдэй ёһоор эд хэрэглэгшэдые бэлэн продукцяар хангажа шадаагүй.

Продукци үйлэдбэрилгын хэмжээнэй түсэбые 13 предприяти (бүхы предприятинуудай 7 процент) дүүргээгүй. Тэдэнэй долоониинь нормативна сэбэр продукциин түсэб бэелүүлээгүй байна.

Илангаяа ехэ гээгдэлдэ «Гусиноозерская» шахтын, Ципиканай приискын, Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын, Сэлэнгын туршалгын заводой, Загарайн карьероуправлениин, Элхиин авто-заһабарилгын заводой болон бусад коллективүүд ороһон байна.

Шулуун нүүрһэ олзоборилхо, барилгын модо бэлэдхэхэ, модоной хибэдэһээр хабтагай хэхэ, целлюлозо, картон үйлэдбэрилхэ, хабсаргагдадаг түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд болон детальнуудые бүтээхэ, гадар трикотаж хубсаһа, консервэ, холимог тэжээл гаргаха түсэб дүүргэгдээгүй.

Республикын предприятинуудта үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, түрүү технологи, автоматизаци болон оньһожоруулга нэбтэрүүлэн хэрэглэжэ, шэнэ зүйлэй промышленна продукци гаргаха талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэһэн байна.

Арадай ажахын һалбаринуудта эрдэм техникын туйлалтануудые ба паучна шэнжэлгын гол хүдэлмэринүүдые нэбтэрүүлхэ талаар 1983 оной түрүүшын хахад жэлэй Гүрэнэй түсэбөөр 49 хэмжээн хараалагданхай. Тэрэнэй 36-ниинь үлүүлэн дүүргэгдээ, 12-ынь дүүргэгдэжэ байна. Шэнэ техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэн хэрэглэхэ талаар гүрэнэй түсэбые Джидакомбинадаи, «Теплоприбор» заводой, «Бурмясопром», «Байкалрыбпром» нэгэдэлнүүдэй, нарин сэмбын комбинадай Нютагай промышленностиин министерствын коллективүүд амжалтатайгаар дүүргэлэн байна.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Байгша ондо хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэрие хаһа сагтань үнгэргэлэн байна. 1983 ондо бүхыдөө 830 мянган гектарта тарилга хэгдээ юм. Тодорхойлбол, энэ жэлдэ орооһото болон ороолото буурсагта ургамалнууд 502,8 мянган гектарта гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 16,4 мянган гектараар ехэ (3 процент) газарта тарингдаа. Тиихэдэ хартаабха, овощой, тарилга үргэдхэгдөө.

Тэжээлэй ургамалнууд, мүн тэрэ тоодо сабшагдаха олон жэлэй ногоон бүхыдөө 295,7 мянган гектарта тарингдаа.

Колхоз, совхозууд хабарай тарилга хэхэ түсэбөө 100,8 процент дүүргэнхэй. Эртын орооһото ургамалнуудые тариха даабаряа Баунтын, Загарайн, Улаан-Үдын, Хориин районуудһаа бэшэ бусад районуудай ажахынууд сүм бэелүүлэнхэй.

Уһалагдадаг газарай тарилга үргэдхэгдөө. Газарай үрэжэл найжаруулха хүдэлмэри ябуулагдаа. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада 1,8 мянган гектарай хурьһэн һайжаруулагдахаар оэлдэгдээ, мүн 1,6 мянган гектар сабшалан, бэлшээриин үрэжэл үндэһөөрөө, 61,5 мянган гектарта нэмжыһэн сабшалан, бэлшээри дээгүүрээ һайжаруулагдаа. Июлиин 1-нэй байдалаар 1984 оной тарилгада хэрэглэгдэхээр 192,1 мянган гектарта сэбэр паар хахалагдаа гэхэ гү, али түсэб 91 процент дүүргэгдээ. Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Хориин районуудай ажахынууд сэбэр паар хахалжа бэлдэхэ хүдэлмэреэ дүүргээ.

Бүхыдөө 21,5 мянган гектарай хүдөө ажахын ургамалнууд нэгэ дахин уһалагдаа гэхэ гү, али уһалагдадаг газарта хэгдэһэн бүхы тарилгын 55 процентнь уһалуулагдаһан байна. Тиихэдэ уһалагдадаг сабшалан, бэлшээриин 110,4 мянган гектарынь гэхэ гү, али 95 процентнь уһалагданхай.

Июлиин 1-нэй байдалаар сабшалан, поли дээрэ 1185,8 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаа. Энэнь 1982 оной түрүшын хахад жэлэйхиһээ 94 мянган тонноор ехэ болоно. Нёдондоной энэ үе соо уһалагдадаг газарта 402 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдэһэн байбал, үнгэрһэн 6 нарын туршада бүхыдөө 357,5 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаа. Тиихэдэ минеральна үтэгжүүлгэ 1202,3 мянган тонно гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 9 процент ехээр оруулагдаад байна.

Тарилга харууһалха хүдэлмэри хаа-хаанагүй ябуулагдана. Хүдөө ажахын ургамалнуудаи таригдаһан газарай 25,2 мянган гектарынь гербицидээр, 5,6 мянган гектарынь хорото бодосуудаар хордогдоһон байна. Нёдондо 3,2 мянган гектарай хартаабхын зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэһэн байбал, мүнөө 11,7 мянган гектарай поли элдүүрилэгдээ.

Колхоз, совхозууд тэжээл бэлэдхэлгээ эхилээд, орооһото болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай ургаса хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулна. Гэхэтэй хамта, зарим районуудай ажахынууд үбһэ хуряалгын техникэ, комбайнуудые, ногооной витаминтай гурил гаргаха агрегадуудые, орооһо таряа сэбэрлэхэ орёо нариин машинануудые бэлдэхэ талаар унжагайржа, ехэхэн гээгдэлдэ ороно.

Мал ажал дам саашадаа хүгжөөгдөө. Совхозууд болон колхозуудай, ажахынууд хоорондын хүдөө ажахын предприятинуудай, ОПХ-нуудай түрүүшын хахад жэлдэ мал ажалай гол продуктнуудые үйлэдбэрилгэ иимэ байгаа гэбэл:

	1982 он	1983 он	1982 онтой сасуулхада процентээр
Мяхан (үүсэлэгдэхэ шэгнүүрээр) мянган тонноор	13,0	14.0	108
Һүн мянган тонноор	77,4	81,5	105
Үндэгэн миллион монсогороор	86.8	95,2	110
тэрэ тоодо «Птицепром» трестын ажахынуудта	86.0	94,3	110
Нооһон (физическэ шэгнүүрээр) тонноор	174	51	29

Малай, шубуунай ашаг шэмэ дээшэлээ. Һаалиин һүрэг малай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 911 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһээ 34 килограммаар дээшэлээ.

Үнгэрһэн жэлэй энэ хугасаада тахяа бүриһөө 112 үндэгэн суглуулагдаһан һаа, байгша оной зургаан һарын туршада 116 үндэгэн абтаа.

Гүрэндэ үүсэлэгдэхээр тушаагдаха малай шанар һайжараа. Госхозуудай, колхозуудай худалдаһан үхэрнүүдэй амидын шэгнүүр дунда зэргээр 4 процентээр, хонин 3 процентээр, гахай нэгэ процентээр дээшэлжэ, тус бүрээ 326, 33, 89 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдана.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга бүхы категориин ажахынуудта иимэ байна гэбэл:

	Түрүүшын хахад жэлдэ: 1982 он	1983 он	1982 онтой сасуулхада процентээр
Мал, шубуун мянган тонноор амидын шэгнүүрээр	20,3	22,2	109
үүсэлэгдэхэ шэгнүүрээр	12,7	13,9	109
Һүн, мянган тонноор	61.0	66,1	108
Үндэгэн миллион монсогороор	74,7	79,1	106

Гүрэндэ мал ажалан гол продуктнуудые худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Түсэбһөө гадуур бүхыдөө 1,7 мянган тонно амидын шэгнүүртэй мал, шубуун, 3,1 мянган тонно һүн, 3.1 миллион үндэгэн тушаагдаа.

Республикымнай диилэнхи районууд гүрэндэ мал ажалай гол зүйлэй бүхы продуктнуудые худалдаха түсэбөө дүүргэнхэй. Мал, шубуу тушааха түрүүшын хахад жэлэй түсэбые Сэлэнгын районой ажахынууд, һү — Яруунын, Түнхэнэй, Баунтын, Хэжэнгын районуудай колхоз, совхозууд дүүргэбэгүй.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха талаар Загарайн, Прибайкалиин, Хурамхаанай районуудай ажахынууд горитойхон хубитаяа оруулһан байна.

Июлиин 1-дэ совхозуудай, колхозуудай, ажахынууд хоорондын хүдөө ажахын предприятинуудай, ОПХ-нуудай малай тоо толгой иимэ байгаа гэбэл:

(мянган толгойгоор)

	1982 он	1983 он	1983 он 1982 онтой сасуулхада проц.
Эбэртэ бодо мал	373,6	376,8	100,9
тэрэ тоодо үнеэн	115,4	116,5	101
хонид	2064,4	2080,8	100,8
Гахай	114,9	129,7	113
Адуу морид	58,5	61,5	105
Шубуун	3617,6	3585,2	99,1

Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ совхозууд болон колхозуудта, ОПХ-нуудта хурьгад, поршоонхонууд, унаган олоор абтаа юм. Нёдондоной хахад жэлэйхитэй сасуулбал дальбараануудые дэгжээлгэ 7 процентээр дээшэлһэн байна.

Ниитын адууһа мал хоролтогүй харууһалагдажа, тоо толгойнь олошорно. Мүн үхэрнүүдэй, хонидой, адуу моридой үхэл гарзалга доошолуулагдаа.

Малай байрануудые оньһожоруулха хүдэлмэри дам саашадаа үргэлжэлүүлэгдэв. Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ бүхыдөө 2,2 мянган малан багтаамжатай байранууд комплексноор оньһожоруулагдаа. Тэрэ тоодо 0,6 мянган үнеэнэй багтаамжатай байранууд хүсэдөөр оньһожоруулагдаһан байна.

Эбэртэ бодо малай фермэнүүдые комплексноор оньһожоруулха хэмжээн 21 процент, тэрэ тоодо үнеэдэй байрада 35 процент, гахай үсхэбэрилгэдэ — 59, шубуу үсхэбэрилгэдэ — 62 процент ооloһон байха юм.

Түрүүшын хахад жэлэй туршада хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар бүхы комплексно хүдэлмэридэ һомолһон гүрэнэй ба колхозуудай капитальна мүнгэ зөөри 54,8 миллион түхэриг ооloһон байна. Тэрэ тоодо гүрэнэй һомолһон капитальна мүнгэ зөөри 42,5 миллион түхэригтэ хүрэгдөө. Ирригационно-мелиоративна барилгын капитальна һомололгын бүхы ниитэ хэмжээнһээ 12,0 миллион түхэригынь гүрэнһөө һомологдоһон байна.

Республикын хүдөө ажахыда 598 трактор, ашаанан, мүн тусгаар түхеэрэгдэһэн 643 автомобиль, орооһо таряанай 176 комбайн, тракторай 274 косилка, уһа сасадаг 24 машина, түхеэрэлгэнүүд, ногооной витаминтай гурил гаргадаг 10 агрегат болон бусад техникэ абтаа.

Хүдөө ажахы (шэмэтэ бодосыень 100 процентээр тоолобол) 19,1 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абаһан байна.

ТРАНСПОРТ БА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООН

Ниитын хэрэглэмжын гол зүйлэй транспортаар ашаа, пассажирнуудые зөөхэ түсэбэй дүүргэлтэ иимэ байна гэбэл:

	1983 оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	1982 оной түрүүшын хахад жэлтэй сасуулхада
Ашаанай эрьесэ, миллион тонно-километрээр			
Түмэр замай транспорт	—	104,3	106,0
Автомобильна транспорт	150,1	99,3	99,4
Гол, мүрэнэй транспорт	7,9	103,7	120,4
Пассажирнуудые шэрэлгэ миллион пассажир-километрээр			
Түмэр замай транспорт	—	106,0	106,6
Автомобильна транспорт	429,5	98,3	101,6
Гол мүрэнэй транспорт	0.3	73,0	85,7

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделени ашаа эльгээхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые 103,8 процент, тэрэ тоодо шулуун нүүрһэ зөөхэ даабаряа 110,8, ой модоной ашаа — 108,5, тарилгын ашаа — 97,0, промышленна эд бараа — 123,1, таряа талханай ашаа шэрэхэ түсэбөө 108,6 процент дүүргэһэн байна.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 104,3 процент дүүргэгдэжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө 5,8 процентээр дээшэлһэн байха юм.

Буряадай транспортна управлени ниитын хэрэглэмжын автомобильна транспортаар ашаа шэрэхэ хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Эндэ нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, ашаа шэрэхэ хэмжээн 0,8 процентээр дээшэлһэн байна.

Пассажирнуудые зөөхэ түсэб 96,7 процент дүүргэгдэжэ, хүнүүдые зөөхэ хэмжээн 0.7 процентээр доошолоо.

Буряадай АССР-эй Хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин продукциин ниитэ хэмжээнэй хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ 100,2 процент болоһон байна. Тиигэжэ хэлхеэ холбооной продукциин хэмжээн нёдондоной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулбал, 3,2 процентээр дээшэлээ.

Хэлхеэ холбооной городой телефонно абонентнүүдэй тоогой ургалтын хахад жэлэй түсэб 120,3 процент, хэлхеэ холбооной хүдөөгэй телефонно абонентнүүдэй тоогой ургалта 104,8 процент, трансляционно радиоточконуудай тоогой ургалта 100 процент бэелүүлэгдээ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб 101,5 процент дүүргэгдэжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө 2,6 процентээр нэмэһэн байна.

КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Энэ жэлэй түрүүшын хахадай турша соо «Бурятэнергын» управлени гүрэнэй мүнгэ зөөреэр дүн хамта 111,7 километр утатай, тэрэ тоодо хүдөө ажахыда 109 километр утатай электрын эршэ хүсэ дамжуулгын шэнэ линиинүүдые, автомобильна харгынуудые барилгын ба ашаглалгын управлени хатуу хушалтатай 7,4 километр автомобильна харгы ашаглалгада оруулһан байна.

«Бурятферммаш» нэгэдэл мал ажалай болон тэжээл үйлэдбэрилгын машина ба түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ нэмэлтэ предприятинуудые ашаглалгада оруулаа.

Мүнөө жэлэй июнь һарада Эрхүү—Улаан-Үдэ гэжэ харгын управлени Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр хүүргэ, республикын Совминай УКС Улаан-Үдэ хотодо час соо 400 хүниие багтааха шэнэ аэровокзал, республикын Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерство Хэрэн тосхондо жэл соо ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгаар 265 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхэ комбинат, горгүйсэдкомой УКС Улаан-Үдэ хотын Борсоевой үйлсөөр худалдаа наймаанай байрануудые ашаглалгада оруулһан байна.

Хүдөө ажахыда республикын Мелиорациин уһанай ажахын министерство 1420 гектар эдлүүриин газар уһалха, 12,2 мянган гектар бэлшээри уһалуулха шэнэ түхеэрэлгэнүүдые, колхоз, совхозууд 1,8 мянган толгой эбэртэ бодо малай, 4,8 мянган хониной байрануудые барижа ашаглалгада оруулаа, 967 гектар газар дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри хэгдээ. Госкомсельхозтехникэ Шарайдай тосхондо комбайнуудые заһабарилха цех ашаглалгада оруулаа.

Республикын газар дээрэ Байгал-Амарай түмэр замай, Гусиноозерскэ ГРЭС-эй, апатидай заводой болон бусад предприятинуудай барилга үргэлжэлүүлэгдэнэ. ЛВРЗ, «Электромашина» ба «Теплоприбор» заводууд үргэдхэгдэнэ.

Нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлтэй сасуулхада, республикын арадай ажахые хүгжөөлгэдэ капитальна һомололгонуудай хэмжээн 2 процентээр дээшэлһэн, капитальна һомололгонуудай хахад жэлэй лимит 102 процентээр дүүргэгдэһэн байна.

Агропромышленна комплексын һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ хахад жэл соо 74 миллион түхэригэй капитальна һомололго хэрэглэгдээ, энэнь нёдондо жэлэй үе хугасаатай сасуулхада, 4 процентээр ехэ болоно.

Гүрэнэй барилга-хабсаралгын подрядна эмхинүүд товарна барилгын продукциин талаар түрүүшын хахад жэлэй түсэбые 151 процентээр дүүргээ, 1982 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулхада, 6 процентээр ехэ подрядна хүдэлмэри хэгдээ. «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй барилгын эмхинүүдшье товарна барилгын продукциин талаар хахад жэлэй түсэбые үлүүлһэн байна. Нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлтэй сасуулхада, тэдэнэй дүүргэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн 6 процентээр ургаа.

Барилгада ажалай бүтээсэ дээшэлээ.

Гэхэтэй хамта гол фонднууд болон үйлэдбэриин хүдэн предприятинуудые ашаглалгада оруулха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй, зарим шухала объектнүүдые барилгада түсэб дүүргэгдэнэгүй. Олохон подрядна эмхинүүд барилгын товарна продукциин хэмжээгээр, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин өөрын үнэ сэнгые доошолуулха талаар даабаринуудаа хүсэд дүүргээгүй.

ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛЫЕ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛГА БА СОЁЛОЙ ХЭМЖЭЭНҮҮДЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭ

1983 оной түрүүшын хахад жэлдэ социальна хүгжэлтын ба хүн зоной ажаһуудалые һайжаруулха талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ.

Арадай ажахыда хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай һарын дундуур салин хүлһэн 210,8 түхэриг болоо. Энэнь 1982 оной түрүүшын хахадайхиһаа 2,7 процентээр ехэ болоно.

Жэлэй эхинһээ хойшо ажалшадай нөөсэлгын кассануудта хэһэн мүнгэн 17,4 миллион түхэригөөр дээшэлээ.

1983 оной түрүүшын хахад жэлдэ, ниитын эдеэ хоолые, гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаае оруулалсан, розничнэ эд бараанай эрьесын ниитэ хэмжээн 548,7 миллион түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэхэдэ, 0,6 процентээр дээшэлээ.

Хүдөөгэй зониие гол түлэб хангадаг эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эд бараанай эрьесэ 167,4 миллион түхэриг болоо.

Январь—июнь һаранuудта республика дотор бүхыдөө ниитын эдеэ хоолые оруулалсан, розничнэ эд бараанай эрьесын түсэб 95,9 процентээр, тэрэ тоодо розничнэ худалдаа наймаанай эрьесын түсэб 95,4 ба ниитын эдеэ хоолой эрьесын түсэб 101,2 процентээр дүүргэгдэһэн байна.

Республикын ниитын эдеэ хоолой предприятинууд өөһэдынгөө үйлэдбэриин 33.2 миллион түхэригэй продукци худалдаба. Энэнь түсэбэй 101,2 процент болоно. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, тэрэнние үйлэдбэрилгэ 4 процентээр дээшэлһэн байна.

1983 оной түрүүшын хахад жэлдэ республикын промышленна предприятинууд оптово баазанууд болон худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ дэлгүүрэй фондоор 21,1 миллион түхэригэй соёлон-ажаһуудалай болон ажахын хэрэглэмжын эд бараа эльгээгээ. Энэнь түсэбэй 102 процент болоно.

Мүнөө жэлэй түрүүшын хахад жэлдэ республикын хүн зондо ажаһуудал хангалгын 12,4 миллион түхэригэй, тэрэ тоодо хүдөө нютагта 4,0 миллион түхэригэй туһаламжа үзүүлэгдэжэ, түсэб дүүргэгдөө. Үнгэрһэн жэлэй түрүүшын хахад жэлэйхитэй жэшэбэл, республика дотор 4 процентээр, хүдөө нютагуудта 2 процентээр үлүү ехэ туһаламжа үзүүлэгдэһэн байна.

Байгал-Амарай түмэр зам дээрэ энэ дүн 7 процентээр ургаа.

Гүрэнэй ба кооперативна предприятинуудай болон эмхи зургаануудаи, колхозуудай мүнгэ зөөреэр дүн хамта 94,8 мянган, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 30,4 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа.

Мүнөө жэлдэ больницанууд болон поликлиникэнүүд, юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд баригдана, ашаглалгада оруулагдахаар түсэблэгдэнэ.

Арадай гэгээрэл, эрдэм, соёл саашадаа хүгжөөгдөө.

Элдэб һургуулинуудта 225 мянга шахуу хүн, эдэнэй дунда юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта 160,7 мянган, техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта — 14,4 мянган, тэрэ тоодо дунда эрдэм олгодог техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта 6,5 мянган, тусхай дунда ба дээдэ һургуулинуудта 41,6 мянган хүн һураһан байгаа. 10 мянга шахуу хүүхэд, басагад һургуули дүүргээ, тиихэдээ 5 мянган хүн үйлэдбэриһөө таһалгаряагүйгөөр һураһан байгаа.

Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта 8,2 мянган мэргэжэлтэ, тэрэ тоодо промышленностьда хүдэлхэ 1,9 мянган инженер ба техник, барилга дээрэ, транспорт болон хэлхеэ холбооондо хүдэлхэ 1,2 мянган мэргэжэлтэ, хүдөө ажахыда 1,4 мянган мэргэжэлтэ, 2 мянганһаа дээшэ багшанар, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд ба искусствын хүдэлмэрилэгшэд, 0,6 мянган медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд болон гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, арадай ажахын тоо бүридхэлдэ хүдэлхэ 0,4 мянган хүдэлмэрилэгшэд бэлдэгдэв. Арадай ажахыда хүдэлхэ 2,3 мянган залуу хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо промышленностьда — 0,5 мянган, барилгада ба транспортдо — 0,2 мянган, хүдөө ажахыда 1,6 мянган хүн, техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта бэлдэгдэжэ, эльгээгдэв.

732 клубай эмхи зургаан, 4 театр, филармони, ниитын 592 библиотекэ, 822 кино-түхеэрэлгэ республикын хүн зониие хангана. Һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд олошоруулагдаа, пансионадуудта, амаралтын байшангуудта, аяншалгын баазануудта хүн зон олоороо амардаг болоо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИ

ШЭНЭ ГАСТРОЛЬНУУД, ШЭНЭ УУЛЗАЛГАНУУД

Республикадамнай гастрольдо ерэһэн мэдээжэ дуучад, артистнуудтай концертын урда тээ гү, али һүүлээрнь уулзахань ехэ бэрхэтэй байдаг. Тиимэһээ бидэ Чехословакиһаа ерэһэн мэдээжэ дуушан Яна Коциановатай үдэр уулзабабди.

Урихан шарайтай, хурса нюдэтэй, гушаад наһанай дуушан хүнгэхэнөөр гэшхэлһээр бидэндэ дүтэлжэ мэндэшэлээд, «Яна» гэжэ өөрыгөө нэрлэхэдэнь, бидэнэр танилсабабди. Хэрэг тухайгаа Коциановада хэлэхэдэмнай, тэрэ бодолгото болон аргааханаар хөөрөөгөө эхилбэ.

— Бага балшар наһандаа дуу дуулажа ябаһанаа һанагшагүйб. Дунда һургуулида дуунай хэшээлнүүд ехэ удха шанартай байгаа ха. Долоотойхон басаган байхадаа, словак арадай «Улаан галстук» гэһэн дууе гансаараа, анха түрүүшынхеэ олон ехэшүүлэй урда нариихан хоолойгоороо дуулахадам, тэдэнэр намайе магтаа һэн. Һүүлдэнь дуу яһала ханхинуулдаг болоогдоо һэн хаш,—гээд энеэбхилнэ.

Һургуулияа дүүргэхэдэм дуун болон хатарай ансамбльһаа урилга ерээ. Тэндэ хүдэлжэ байхадаа, 1968 ондо телевизионно «Алтан камера» гэһэн конкурсдо яһала урагшатайгаар хабаадааб. 1973 ондо манай суута дуушан Карел Готтын программада орожо, дуу гүйсэдхэхэ гаршал шадабаряа нарижуулжа эхилээ һэм. Тиихэ үедэ дуунай «поп» гэһэн маяг һаял/бии боложо байгаа. Тэрэ маягые би ехэтэ һайхашаажа, энэл маяг ерээдүйдэ «минии» болохо гэжэ һанаа бэлэйб. Үнэхөөрөөшье, би тэрэ зангаараа мүнөөшье болотор «өөрынгөө» маягые баримталан ябанаб. 1975 онһоо эхилжэ орон доторoo болон хари оронуудаар гастрольдо ябажа, конкурс фестивальнуудта хабаадажа эхилээ һэм. Европын бүхы оронуудаар ябагдаа, Советскэ Союзда мүнөө арбадахяа ерэбэб. Харин Сибирьтэ түрүүшынхеэ. Юун гэһэн уужам дайда, заха хизааргүй хүбшэ тайга гээшэб?! Тиихэдэ Байгал далай хэлэшэгүй... Илангаяа орой болоһон хойно гоё һайхан даа...

— Яна, амжалта тухайгаа хэлэжэ үгыт.

— Манай орондо уласхоорондын «Братиславска лира» гэһэн конкурс үнгэргэгдэдэг. Анха түрүүшынхеэ 1976 ондо энэ конкурсын эгээн дээдэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэм. Байгша ондо тэрэ амжалтаяа дахин дабтаад, мүнөө гастрольдо ябажа байнаб.

— Совет ороной ямар композитор болон дуушантай һайн танил болонхойбта?

— Композиторнууд сооһоо Ленинград хотын Наталья Иванова, Москваһаа Владимир Попов гэгшэд һүүлэй гурбан жэлэй туршада дуу найруулан бэшээд, намда эльгээдэг. Алла Пугачёватай 1976 оной «Алтан Срфей» гэжэ конкурсһоо хойшо һайн танилбди. Алла сценэ дээрэ дуу хангюурдахадаа, тэрэнэйнгээ удхада тааруулан, бэеэ баридаг һайшаамаар заншалтай. Тэрэнэй гүйсэдхэһэн ехэ, багашье дуунууд богонихон зүжэг болодог. Тиимэ аза талаантай дуушад хомор гэжэ һанагшаб.

— Бүхы хүндэ мэдээжэ, суутай байха гэһэн асуудалда ямараар хандадагбта?

— Би хүдэлмэридөө ехэ дуратайб. Тиимэһээ хүдэлмэри хэхэ, олондо мэдээжэ байха гэһэн хоёр ойлгомжые холбохо, ниилүүлхэ дурагүйб.

— Сүлөө сагаа яажа үнгэргэдэгбта?

— Автомобиляар ябаха, ном уншаха, нохойтой наадаха, ябагаар гүйхэ дуратайб.

— Саашанхи түсэб тухай хэдэн үгөөр...

— Улаан-Үдэ хотоһоо сэхэ гэртээ харихаб. Амараад шэнэ программа бэлдэхэб. Удаань телевиденидэ буулгагдажа байһан фильмдэ хабаадаад, дахинаа шэнэ гастрольнууд, шэнэ уулзалганууд эхилхэ.

— Һайн бэлэйт, Яна. Энхэ элүүрые, ажалдатнай шэнэ амжалта хүсэнэбди.

Х. СОКТОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Яна Коцианова.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

Соёлой hонин

АГИТБРИГАДА АЯН ЗАМДАА

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин эхилхэтэй хамта соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй халуун хаһа эхилээ. Түрүүн хони хайшалагшадые районой соёлой байшангай агитбригада хангаа. Мүнөө үбһэ хуряажа байһан звенонуудай, ногооной витаминтай гурил үйлэдбэрилхэ агрегадуудай хүдэлмэришэдтэ концерт харуулһан байна. Жэшээнь, Саяанай совхозой АВМ-эй хүдэлмэрилэгшэдтэ, Охор-Шэбэрэй МТФ-эйн коллективтэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үбһэ хуряалгын звенодо агитбригада айлшалаа юм.

Агитбригадын гэшүүдтэй хамта лектор Я. Д. Жербаев ябалсана. Тэрэнэй уншаһан лекцинүүд гүнзэгы удхатай, хүн зониие ехэтэ һонирхуулна.

Гэбэшье агитбригадын гэшүүд транспортаар ядалдана. Мүнөө үедэ ажахынуудай машинануудые тэдэнэр хэрэглэнэ. Соёлой таһагай автобус эбдэрэнхэй. Тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһын үедэ соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриие таһалгаряагүйгөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Саашадаа агитбригада графигай ёһоор тэжээл бэлдэгшэдые хангаха юм.

В. АРДАНОВ.

Хэрэн.

ҺОНИРХОЛТОЙ ҮДЭШЭ

Зэдын районой Зэлтэрын соёлой байшанда тээмэндэ «Архидалгада—тэмсэл!» гэһэн тематическа үдэшэ үнгэргэгдөө. Медпунктын хүдэлмэрилэгшэд олон бюллетень, плакадуудые гаргаһан байна. Эндэхи сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Л. М. Усова энэ үдэшэ дээрэ элидхэл хээ.

Соёлой байшангай агитбригада тон һонирхолтой сценкэнүүдые харуулба. Журам эбдэдэг, архи уудаг хүнүүдэй ажабайдалые программа соогоо тэрэ шүүмжэлээ. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд хүнэй элүүр энхэдэ зорюулагдаһан номуудай тусхай выставкэнүүдые эмхидхэһэн, библиотечнэ плакадуудые гаргаһан байна. «Медицинын туйлалтанууд». «Архидалга—харгыда ябагшадта хохидолтой» гэһэн тематическа бусад выставкэнүүд эндэ сугларагшадые һонирхуулба.

Манай нютагай О. Шестакова, А. Селецкая, И. Гончарова, И. Бутусина, Т. Догичева болон бусад энэ үдэшые һонирхолтойгоор үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

О. СУКНЕВА,
библиотекарь.

ХҮДӨӨ НЮТАГУУДААР

Гүрэнэй филармониин «Сэлэнгэ», «Ритмы Байкала» гэһэн эстрадна бүлэгүүд хүдөөгэй ажалшадта ошожо, һонирхолтой концерт харуулжа байнхай.

«Сэлэнгэ» гэһэн эстрадна ансамблиин хабаадагшад Зэдын, Захааминай райондо ябана. Залуу артистнууд Галина Бадлуева, Лариса Хогоева, Григорий Куклин гэгшэдэй номернуудые илангаяа харагшад халуун альга ташалгаар угтана. «Инаг дуранай һайндэр» гэһэн программатаяа хүдөөгэй ажалшадые ансамбль танилсуулжа байна.

Тиихэдэ «Ритмы Байкала» гэһэн бүлэгэй коллектив Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, районуудаар ябажа, харагшадтаа эстрадна концерт зорюулна.

В. НИКОЛАЕВ.
Буряадай гүрэнэй филармониин директор.

* * *

Ленинэй ордентo оперо болон баледэй академическэ театрай зохёохы бүлэг Хориин, Хэжэнгын районуудаар һаяхан ябажа ерэбэ. Һуурин, тосхонуудаар айлшалжа уран бэлигээрээ харагшадые ехэтэ баясуулба. РСФСР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев, залуу дуушан Сурена Дашицыренова гэгшэдэй, мүн бусад артистнуудай дуулахада, халуун альга ташалган удаан замхаагүй. Оперонуудһаа аринуудые, совет болон буряад дуунуудые тэдэнэр гүйсэдхэһэн байна. А. Андреевай, Б. Балдаковой, Ю. Ирдынеевэй, Ч. Павловай, Б. Цырендашиевай дуунууд эдэ үдэрнүүдтэ ханхинаба.

Залуу дуушад Александр Борбонов, Дулма Мижидон,

АЖАЛШАДЫЕ БАЯСУУЛБА

БАМ-ай Буряадай участогай барилгашадай дунда Янчукан тосхоной ажалшадай амжалта мэдээжэ боложо эхилэнхэй. Нёдондо жэлдэ энэ тосхондо түмэр харгы хүрэжэ ерээ бэлэй. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 769-дэхи поездын коллективэй түбхинэһэн энэ тосхон үдэр ерэхэ бүри болбосон түхэлтэй болгогдоно. Эндэхи ажалшадай дунда соёлой хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Клубтань ходо концерт табигдажа байдаг, барилгын түрүүшүүлтэй уулзалганууд болон барилгашадай амаралтын үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Тосхоной клубай сценэ дээрэ һаяхан шэнэ зүжэг табигдаба. Эгээл һонирхолтой юумэниинь гэхэдэ, зүжэг табигшадыньшье, харагшадыньшье тосхонойнь хүн зон байгаа ха юм. Янчукан тосхоной уран һайханай коллектив жэлэй дүүрэтэр нютагай ажабайдалһаа абтаһан темээр үшөө хэдэн наадала бэлдэжэ табихаар хараална. Зүүн Сибириин соёлой институт дүүргэжэ ерэһэн Елена Крылова барилгашадай драматическа коллективтэ ехэ туһа хүргэнэ. Ингэжэ залуу мэргэжэлтын түрүүшын амжалта нютагай ажалшадые баясуулба гээшэ.

Д. ДАГБАЕВ.

«Эхэ оромни, хабарни» гэжэ нэрэтэй дуун РСФСР-эй арадай артист Серафим Туликовай бүхы зохёохы ажалай эпиграфынь боломоор байна. Инаг дуратай Эсэгэ ороноо, Ленинскэ партияа магтан дуулаһан зохёолоо хүгжэмшэ алдарта үйлэ хэрэгтэ, РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ойдо зорюулна.

— Олон жэлдэ үргэлжэлжэ байгаа зохёохы ажалайнгаа үе соо би гурбан зуугаад шахуу дуу бэшээб,—гэжэ Серафим Сергеевич хөөрэнэ. — Теэд ямарнуудайнь һайн, мууе би өөрөө сэгнэжэ шадахагүй байнаб. Гэбэшье тэдэ дуунуудые бэшэһэн хүн хадаа илангаяа граждан болон патриот ёһоной темэтэй дуунуудаараа омогорходог хүм. Хизааргүй үнэтэй Ленинэй образые хүгжэм соо гаргаха гэһэн хүсэл олон жэлдэ сэдьхэлһээмни гарадаггүй байгаа. Тиин гени, вождь, хүн бүхэндэмнай эгээл түрэл, эгээл дүтэ хүн—Ильич тухай бодолни хүгжэм болон гараа бэлэй. Тиихэлээрнь поэт Лев Ошанин тодон абаад, уданшьегүй **«Ленин хододоо шамтай»** гэжэ дуун бии болоо хамнай. Тэрэ дуунайнгаа мүнөө болотор, хэдэн олон жэлэй үнгэрөөшье һаа, концертнэ залнуудаар зэдэлжэ, радио болон телевиденеэр дамжуулагдажа, демонстрантнуудай һайндэрэй колоннонууд дээгүүр ханхинажа байхада, би баяртай байдагби.

Туликовай зохеохы намтар соо Ленинскэ темэ, Эхэ орон, парти ба эб найрамдалай темэтэй зэргэ оршон байдаг. Жэшээлхэдэ, «Мы—коммунисты», «Не стареют душой ветераны», «Любите Россию» болон бусад олон дуунууд соонь задарюун, дорюун аялга уянгата зөөлэн аялгаар холисолдон татагдадаг ха юм. Теэд тэрэньшье гайхалгүй: тэдэ зохёолнуудайнь уянгата геройдо совет хүнүүдэй, ехэнхидээ композитор-патриодой эрхим дээдэ өөрынь шанар шэнжэ сугларанхай байдаг.

—Би орон соогуураа яһала аяншалдагби. Хүдэлмэришэдэйшье урда ходо гараха саг бо-

ДУУ, ХАТАР ТАҺАРХАГҮЙЛ...

Зунай һүүлшын һара — август һарада республикадамнай холоһоо, дүтэһөө артистнуудай олоор айлшалан ерэжэ, гастроль үнгэрдэгынь мэдээжэ. Энэ жэлдэшье дуушадай, хатаршадай болон эстрадын олон коллективүүд ерэхээр хүлеэгдэнэ.

Июлиин 30-һаа августын 5 болотор РСФСР-эй габьяата артистка Владлена Власова концертнүүдые үгэхэ. Тэрэнэй программада Владимир Высоцкиин шүлэгүүд. Михаил Вулгаковай «Оюун бэлигтэ ба Маргарита» гэһэн зохёолһоо хэһэгүүд оронхой.

Литвагай гүрэнэй филармониһоо Вильнюс хотын хүбшэргэйтэ квартет ерэхэнь.

Чехословакиһаа Лешек Семелкын хүтэлбэрилдэг эстрадна бүлэг августын 5—8-най үдэрнүүдтэ айлшалха. Чехословакиин болон хари оронуудай мүнөө үеын дуунууд энэ бүлэгэй программада оронхой.

Августын 7-һоо 11 хүрэтэр Туркмениин ССР-эй гүрэнэй арадай хатарай ансамбль айлшалха ёһотой.

Дуунай - инструментальна «Гайя» гэһэн ансамбль Азербайджанһаа ерэхэ. «Гайяын» гастроль августын 15-һаа 20 хүрэтэр үргэлжэлхэ.

Манай корр.

ГРУЗИҺАА АЙЛШААР

Тбилисиин 126-дахи һургуулиин «Инди-Минди» гэжэ нэрлэгдэһэн хүүгэдэй хатарай ансамбль манай республикада тээмэндэ айлшалһан байна. Республикымнай 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан концертнүүдтэ хабаадаа, мүн республикымнай районуудаар ябажа, бэлиг шадабарияа харуулаа.

Сэлэнгын, Загарайн районуудай ажалшадта ошожо, эдир артистнууд концерт наадараа тэдэниие ехэтэ баясуулһан байна. Загарай тосхондо үнгэргэгдэһэн ансамблиин түгэсхэлэй концерт хараха золтой байгааб.

Түргэн хүдэлсэтэй гоё һайхан грузин хатарнуудые гүйсэдхэһэн бишыхан хүүгэд халуун альга ташалгаар угтагдаа. Эдир хатаршадта баярай тэмдэг болгон баглаа сэсэгүүд барюулагдаа.

Концертын түгэсхэлдэ тус ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Т. З. Жоржолиани гэгшэтэй хөөрэлдэбэбди.

— Би өөрөө юһэн жэлэй туршада хатарааб. Мэдээжэ балетмейстернууд Георгий Дарахвелидзе, Лико Сухишвили, Нино Рамишвили гэгшэд бэлиг шадабарияа, эрдэм мэдэсээ бидэндэ дамжуулаа. Илангаяа өөрынгөө багша Георгий Дарахвелидзедэ ехэл баярые хүргэхэ байнаб. Мүнөө үедэ бүхы бэлиг шадабарияа үхибүүдтэ зорюулан дамжуулха гэжэ оролдоноб. 1976 ондо түб хотынгоо 126-дахи һургуулида «Инди-Минди» гэжэ хатарай ансамбль байгуулагдаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо манай ансамбль республиканска болон бүхэсоюзна конкурснуудай лауреат гэһэн нэрэ зэргэдэ оло дахин хүртөө. Ансамблиимнай репертуарта урданай грузин болон мүнөө үеын хатарнууд оруулагданхай. Танай Буряад орон бидэндэ ехэтэ һайшаагдаа. Нарата республикадатнай дахин айлшалан ерэхэ һанаатайбди, —гэжэ тэрэ найдуулба.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Коллективэй түрүү зэргэдэ» — түрүү бэшэг. «Республикын ажалай үдэр» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Анхарагты: түрүү дүй дүршэл». «Подряд ажалдамнай туһална» — Г. Булатовай статья. «Сагаан алтан» адхарна — С. Тюлюкинэй репортаж. «Совеэдүүдэй ажабайдал». «Үбһэ хуряалга — халуун хаһа» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «1983 оной түрүүшын хахад жэлдэ Буряадай АССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай» — Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ленинэй зохёоһон хараа бодолдо үндэһэлэн» — РСДРП-гэй II съездын 80 жэлэй ойдо зорюулагдаһан АПН-эй материал. «Театр». «Лариса Сорокын зол жаргалта үе саг» — Н. Смирновой бэшэһэн рецензи. «Хамагта хэрэгтэй мэргэжэл» — Т. Провалинскаягай корреспонденци. «Хилын саанаһаа» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүдһээ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Түрэл хизаарни, Байгалайм үмэнын нютаг» —байгаали тухай материалнуудай суглуулбари. Футбол. «Гол тэмсэл намартаа болохо» —Г. Ивановой статья. Соносхолнууд.

Хилын саанаһаа ТАСС АПН

КУБЫН НАЦИОНАЛЬНА ҺАЙНДЭР

САНТЬЯГО-де-КУБА. Кубын Национальна һайндэртэ — Национальна восстаниин үдэртэ зорюулагдаһан баяр ёһололдо хабаадахаар эндэ ерэһэн Кубын революциин олон тоото ханинарые Сантьяго-де-Куба хото хүндэмүүшээр угтаба. Тэдэнэй дунда КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев түрүүтэй совет партийно-гүрэнэй делегаци байгаа.

Эгсэ 30 жэлэй саада тээ, 1953 оной июлиин 26-да Фидель Кастро түрүүтэй бүлэг залуу революционернууд Батистын армиин хэрэм—Монкадын казармые зүрхэтэйгөөр добтолһон юм. Энэ баатар габьяата ябуулгань Кубын газар дээрэ империализмын байгуулалтые усадхаһан Кубын революциин эхин шатань болоһон байгаа.

Сантьяго-де-Кубын ажалшад шэн зоригто ажалаараа, ниитэ национальна мүрысөөндэ үндэр дүнгүүдые туйлажа, гол һайндэрые үнгэргэхэ эрхэдэ хүртөө юм. «Үйлэдбэриие ба Эхэ оронойнгоо бэеэ хамгаалха хабашадалые саг үргэлжэ бэхижүүлхэ!» гэһэн уряа доро бүхы кубинецууд, тэрэ тоодо Сантьяго-де-Кубын ажалшад ажаһуудаг, ажалладаг.

ХЭДЭХЭН ҮГӨӨР

ПРАГА. «Интернациональна социалис мүрысөөн» гэһэн совет выставкэ Братиславада нээгдээ. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэйгээр хамжаалха талаар совет ажалшадай түсэбтэ даабаринуудаа яажа дүүргэжэ байһан тухайнь, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, бүхы талын харилсаа холбооной амжалтанууд тухай, СССР-тэ научна эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ амжагдаһан туйлалтанууд тухай тэрэ хөөрэнэ.

ЛОНДОН. Ажалаар хангагдасын талаар болодог байдал тухай статистикын һүүлэй мэдээнүүд М. Тэтчерэй консервативна кабинедэй экономическа гол хараа шэглэлэй лаңхаруудтаһан тухай гэршэлнэ. Нёдондо жэлэй март һаратай сасуулхада, орон дотор хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 341 мянган хүнөөр олошороһон байна. 1979 онһоо, консерваторнуудай засагта ерэһэн сагһаа хойшо орон дотор 4 миллионһоо дээшэ хүн ажалгүй болоод гээд нютагай хэблэл заана.

УРДА АФРИКЫН ТЭМСЭЛШЭДТЭ — ШАГНАЛ

КАРАКАС. Зүһэ шарайн илгаа баримталан газаашалгые буруушаажа тэмсэдэг Урда Африкын тэмсэлшэн Нельсон Манделада Симон Боливарай нэрэмжэтэ шан олгогдобо.

Урда Америкын арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэлэй хүтэлбэрилэгшэ С. Боливарай түрэһөөр 200 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Венесуэлын правительствын үүсхэлээр ба туһаламжаар ЮНЕСКО энэ шагнал бии болгоо юм. Демократиин түлөө, расизмые, колониализмые, бусад дарлалтые буруушааһан тэмсэлдэ эдэбхитэй хубитаяа оруулһанай түлөө энэ шагнал олгогдохо юм.

Африкын Национальна Конгрессэй гүйсэдкомой гэшүүн, Африкын Урда зүгтэхи национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ударидагшадай нэгэн Н. Мандела бүхы наһаала расизмтай ба апартеидтэй тэмсэлдэ зорюулаа юм. 1964 ондо Преториин засагаархид тэрэниие түрмэдэ хааһан байгаа.

Н. Манделые сүлөөлхын түлөө хүдэлөөн бүхы дэлхэй дээрэ үргэдэнэ. Тэрэ олон оронуудай ба уласхоорондын эмхинүүдэй шангуудай лауреат юм. Урда Африкын патриодые сүлөөлхэ эрилтэтэй гүйлтада 39 гүрэнэй 1400 городуудай мэрнүүд гараа табиһан байгаа. Н. Манделые, ЮАР-ай бүхы тэмсэлшэдые сүлөөлхын түлөө ябуулгануудай уласхоорондын үдэр жэл бүри июниин 11-дэ тэмдэглэгдэдэг юм.

ДАЙСАН ХАРША ЯБУУЛГАНУУД

ХАНОЙ. Июлиин 1-һээ 15 хүрэтэр хугасаада Вьетнам-Хитадай хилэ дээрэ Хитадай талаһаа дайсан харша ябуулганудые үүдхэһэн тухай мэдээнүүдые Вьетнамай мэдээсэлэй ВИА агентство тарааба. Заагдаһан болзорто Хоанглиеншон, Хатуен, Каобанг ба Кунгнинь гэжэ провинцинуудай хилэ шадарай районуудые Хитадай тала элдэб янзын буунуудаар буудаһан, СРВ-гэй газар дайдада зэбсэгтэ добтолго хэһэн байгаа. Загаһа барилгын Мигкай гэжэ портдо дүтэ шадархи СРВ-гэй мэдэлэй уһан дайдада Хитадай сэрэгэй суднанууд нэгэнтэ бэшэ сүмэрэн ороо

Хитадай талын эдэ ябуулганудай зэсэта Вьетнамай хилэ шадарай районуудай амгалан хүн зон гээрдэлдэ ороһон, материальна хохидол хэгдэһэн байна.

Зэбсэгтэ хүсэнүүд ба нютаган хүн зон хилэ эбдэгшэдтэ харюу сохилто үгэнэ гээд агентство тэмдэглэнэ.

Р. ЧАНДРА ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ДЕЛИ. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые һүжэрөөхэ аюултай замаар хүн түрэлтэниие түлхидэг США-гай зонхилхы бүлэгөөрхидэй балмад тэнэг политикые Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй (ВСМ) президент Ромеш Чандра эрид буруушааба.

СССР-һээ сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо зорилгоор хүн зониие олоорнь хюдаха буу зэбсэг ехээр бүтээхэ программа Холбоото Штадууд бэелүүлнэ гээд Бүхэиндиин эб найрамдалай ба һаналаа нэгэдэлгын эмхиин (ВОМИС) үүсхэлээр үнгэргэгдэһэн митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэ заагаа. США-гай сэрэгэй бэлэдхэлнүүдые сагаарууллхые хэды туршаашье һаань, улам олон американецууд ядерна дайн үүдхэхэ гэһэн Вашингтоной балмад хараа шугамые буруушаана гээд Р. Чандра тэмдэглээ, Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгэ хадаа бүхы хүн түрэлтэндэ харша гэмтэ ябуулга болоно гээд Р. Чандра мэдүүлээ.

ЧАДТАХИ БАЙДАЛ ТУШАА

НЬЮ-ЙОРК. Холбоото Штадууд буу зэбсэг болон дайн алхы техникэ Нджаменын засаг захиргаанда эльгээжэ эхилээ. Ассошиэйтед Пресс агентствын дамжуулһанай ёһоор, Америкын Агаарай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй «С-141 Старлифтер» түхэлэй самолёт, США-һаа сэрэгэй ехэ ашаа Нджамен абааша. Саашадаа США-гай ВВС-эй хоёр самолёт Хиссен Хабрегэй правительствада бронетранспортернуудые, джипүүдые, боеприпасууд болон сэрэгэй бусад техникэ үдэр бүри абаашадаг байха юм.

Үнгэрһэн долоон хоногто Рейганэй засаг захиргаан Чадай хэрэгүүдтэ хамааралгые һүжэрөөхэ замаар ээлжээтэ алхам хээ. Дүн хамта 10 миллион доллароі буу зэбсэг болон дайшалхы техникэ Хиссен Хабрегэй засаг захиргаанай мэдэлдэ үгэхэ гэжэ тэдэнэр шиидхээ.

Тэрээнһээ гадна Чадта байдаг Заирай сэрэгүүдтэ сэрэгэй туһаламжа үзүүлэгдэхэ юм гээд АП онсолон тэмдэглэнэ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай июлиин 23-да үнгэргэгдэһэн 30-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени соглолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 483.070 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (18 карточка) таагшад —2.415 түхэриг, дүрбэн номер (1.137 карточка) тааһан хүнүүд — 38 түхэриг, гурбан номер (19.413 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 3.177644 билет ороо. Табан номер (7 карточка) тааһан хүнүүд —10.000 түхэриг, дүрбэн номер (1868 карточка) таагшад —166 түхэриг, гурбан номер (57.424 краточка) тааһан хүнүүд 10 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 30-дахи тиражай шүүбэринүүд августын 3-һаа сентябриин 3 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Спортивна мэдээсэл. 10.10 — «Советская Россия» газетын Полярна экспедицидэ хабаадагшадтай һурагшад уулзаха. 11.10 —«Соль земли» — уран һайханай фильм (3-дахи сери). 12.20—Ф. Листын зохёолнууд. Уласхоорондын конкурснуудай лауреат Л. Тимофеева фортепиано дээрэ гүйсэдхэхэ. 12.40 — Шэнэ һонин (12.45 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 16.15—М. Мусоргский. 16.45 — Ород хэлэн. 17.20 — «Внимание, черепаха» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 18.45 — Шэнэ һонин (буряадаар). 18.55 — Хүдөөгэй ажалшадта концерт. 19.35 — Киноочерк.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 20.25 — РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ойдо.

Москва. 20.50 — «Соль земли» — уран һайханай фильм (4-дэхи сери). 22.00 —«Время». 22.35 — РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ойдо хүгжэмтэ-публицистическэ дамжуулга. 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.00 — СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиада. 00.25 — Спортивна мэдээсэл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 —Баримтата фильм. 9.40 — «Байгаа-

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2.54—54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—[illegible] пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Го[illegible] ственного комитета Бурятской АС[illegible] делам издательств полиграфии [illegible] ной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Лен[illegible] Н-04586. Заказ № 173. Индекс